

บทที่ 2

สภาพของกรุงเทพมหานครและพื้นที่ศึกษา

พื้นที่อันเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่กระจายกันอยู่ตามแนวของถนนพหลโยธินทางด้านทิศเหนือของกรุงเทพมหานครนั้น อยู่ในจังหวัดปทุมธานี ในพื้นที่ของสุขาภิบาลประชาธิปไตย สุขาภิบาลคลองหลวง และบริเวณใกล้เคียง (แผนที่ 2.3) จากลักษณะที่ตั้งของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเหล่านี้ที่อยู่ในชุมชนทางด้านทิศเหนือของกรุงเทพมหานคร ในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งจัดเป็นปริมณฑลของกรุงเทพมหานครนั้น พื้นที่อันเป็นที่ตั้งนี้จึงย่อมมีความเกี่ยวข้องกับกรุงเทพมหานครในด้านต่าง ๆ

กรุงเทพมหานครประกอบด้วยพื้นที่ 24 เขต รวมพื้นที่ประมาณ 1,568.74 กม.² แต่เนื่องจากการเป็นเมืองหลวงที่มีลักษณะ 'โตเดี่ยว' จึงปรากฏว่าความเจริญในด้านต่าง ๆ ได้กระจายแผ่ออกจากกรุงเทพมหานครไปยังพื้นที่ใกล้เคียงกับกรุงเทพมหานครด้วย ซึ่งกระจายอยู่ในเขต 5 จังหวัด คือ สมุทรปราการ สมุทรสาคร นครปฐม นนทบุรี และปทุมธานี ซึ่งเรียกว่า "ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร" โดยมีความเกี่ยวข้องกับกรุงเทพมหานครทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วยชุมชนเทศบาล และชุมชนสุขาภิบาลต่าง ๆ รวมพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑลประมาณ 7,638.92 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่เมือง ในปริมณฑลเสียประมาณ 667.74 ตารางกิโลเมตร ในปี 2524 และมีประชากรรวมกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 7,465,007 คน¹ ในปี 2530 จำนวนประชากรในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมี 8,292,009 คน (กระทรวงมหาดไทย, สำนักผังเมือง 2527 ช : 19) เพิ่มขึ้น 827,002 คน ในจำนวนนี้เป็นประชากรในจังหวัดปริมณฑลเสียประมาณ 2,682,009 คน (คิดเป็นร้อยละ 32.3) เพิ่มจากในปี พ.ศ. 2524 ประมาณ 549,052 คน โดยจังหวัดที่มีการเพิ่มมากที่สุดคือ สมุทรปราการ รองลงมาคือ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาครและนครปฐม ตามลำดับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

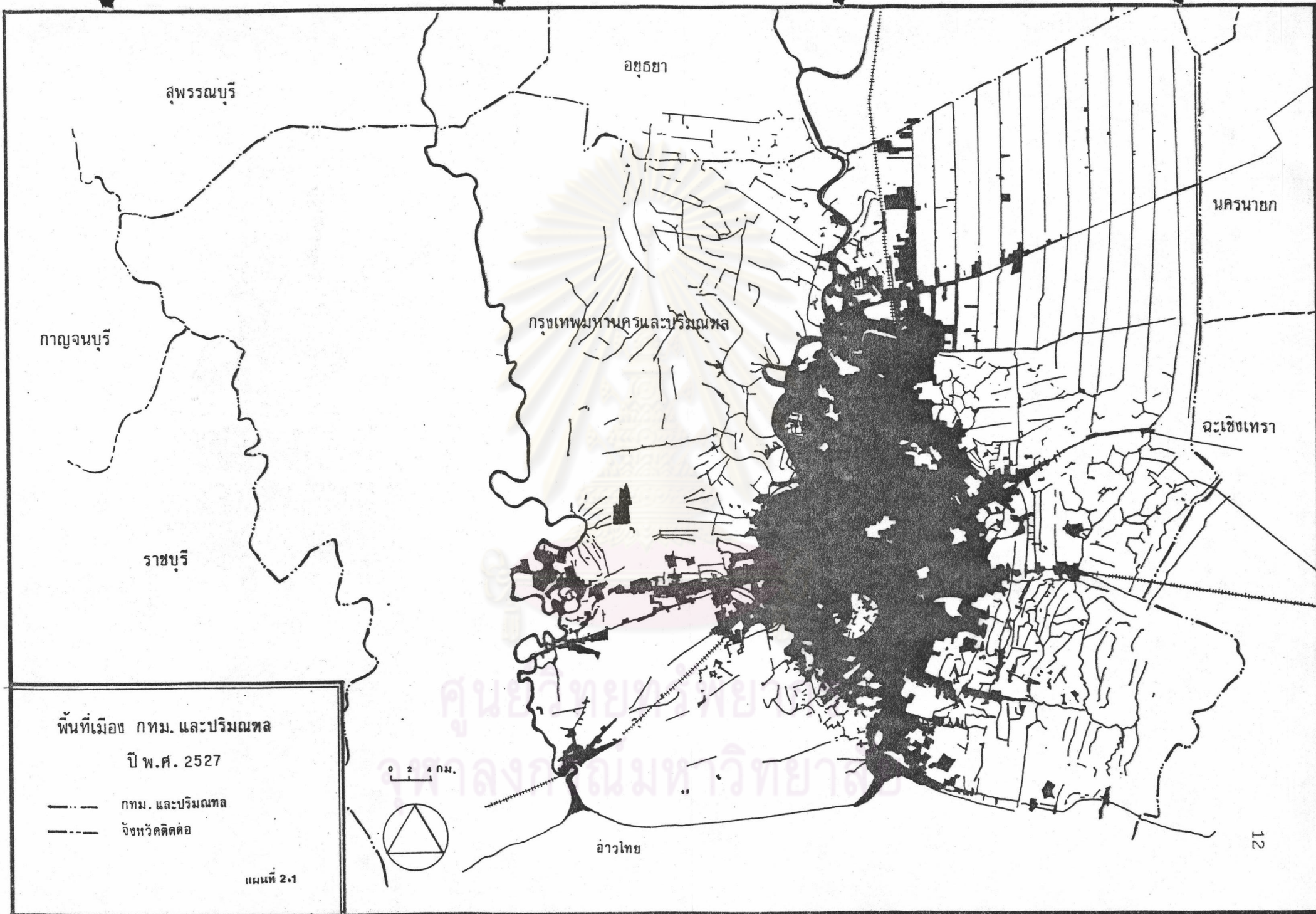
ตารางที่ 2.1 แสดงพื้นที่ จำนวนประชากร ความหนาแน่นของกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พ.ศ.2524 และ พ.ศ.2530

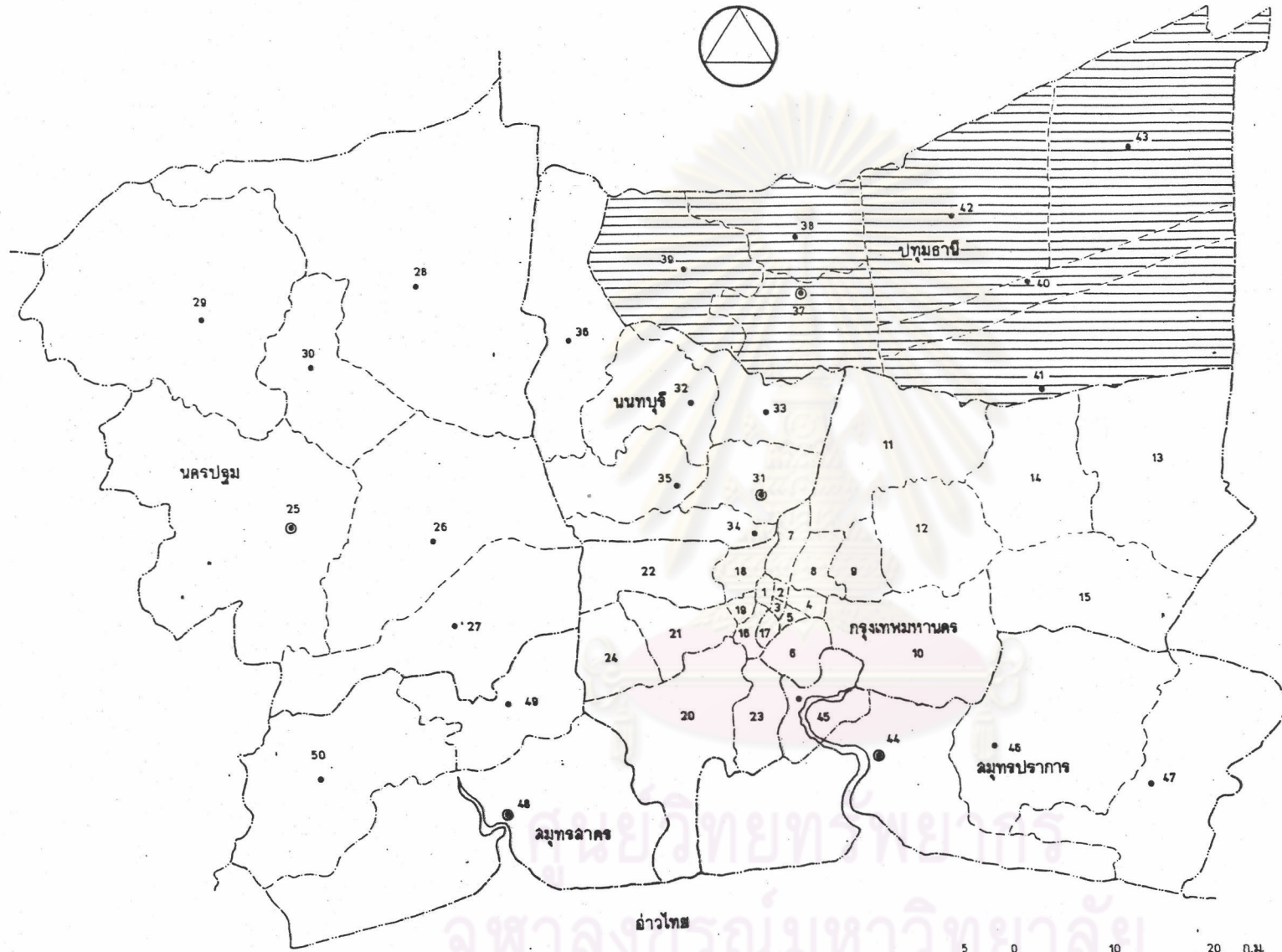
	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร (คน)		ความหนาแน่น(คน/กม ²)	
		พ.ศ.2524	พ.ศ.2530	พ.ศ.2524	พ.ศ.2530
กรุงเทพมหานคร	1,568.74	5,331,402	5,609,352	3,399	3,584
นครปฐม	2,177.77	569,649	619,518	262	286
นนทบุรี	622.75	403,809	571,871	648	919
ปทุมธานี	1,528.16	332,111	415,193	217	272
สมุทรปราการ	890.28	557,292	741,905	626	739
สมุทรสาคร	851.22	270,744	334,170	318	383
รวม กทม.และปริมณฑล	7,638.92	7,465,007	8,292,009	997	1,085

ที่มา : สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากการที่จังหวัดต่าง ๆ ในปริมณฑลมีการเพิ่มทั้งจำนวนประชากรและความหนาแน่น ย่อมชี้ให้เห็นว่าชุมชนเมืองต่าง ๆ ในปริมณฑลได้ขยายตัวมากขึ้น มีการใช้ที่ดินมากขึ้น เห็นได้จากพื้นที่ก่อสร้างอาคารขณะนั้น (Built-up area) ได้มีลักษณะต่อเนื่องจากกรุงเทพมหานครไปตามแนวเส้นทางคมนาคมสายสำคัญทั้งทางด้านทิศเหนือ ตะวันตก และตะวันออก (แผนที่ 2.1)

ทางทิศเหนือนั้น การใช้ที่ดินขณะนี้ได้มีลักษณะต่อเนื่องจากกรุงเทพมหานครไปตามแนวถนนพหลโยธิน ในพื้นที่เขตสุขาภิบาลประชาธิปไตย เขตสุขาภิบาลคลองหลวง และพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งในช่วง 1-4 ปีที่ผ่านมา ได้มีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาไปตั้งอยู่ 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และวิทยาลัยรังสิต เมื่อรวมกับสถาบันการศึกษาระดับสูงที่ตั้งอยู่มากกว่า 10 ปี ในพื้นที่นี้แล้วอีก 2 แห่ง คือ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย และวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ จึงมีสถาบันการศึกษาระดับสูงตั้งอยู่ในพื้นที่นี้ถึง 5 แห่ง

ชื่อเขตและอำเภอ

1. เขตพระนคร	26. อ. นครชัยศรี
2. เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	27. อ. ลาดกระบัง
3. เขตสัมพันธวงศ์	28. อ. บางเลน
4. เขตปทุมวัน	29. อ. กำแพงแสน
5. เขตบางรัก	30. อ. คอนคา
6. เขตยานนาวา	31. อ. เมืองนนทบุรี
7. เขตคูัด	32. อ. บางบัวทอง
8. เขตพญาไท	33. อ. ปากเกร็ด
9. เขตห้วยขวาง	34. อ. บางกรวย
10. เขตพระโขนง	35. อ. บางใหญ่
11. เขตบางเขน	36. อ. ชะเรนนี
12. เขตบางกะปิ	37. อ. เมืองปทุมธานี
13. เขตหนองจอก	38. อ. สามโคก
14. เขตมีนบุรี	39. อ. ลาดหลุมแก้ว
15. เขตลาดกระบัง	40. อ. ชัยบุรี
16. เขตดอนบุรี	41. อ. อำเภอภา
17. เขตคลองสาน	42. อ. คลองหลวง
18. เขตบางกอกน้อย	43. อ. พนงส์
19. เขตบางกอกใหญ่	44. อ. เมืองสมุทรปราการ
20. เขตบางขุนเทียน	45. อ. พระประแดง
21. เขตภาษีเจริญ	46. อ. บางพลี
22. เขตตลิ่งชัน	47. อ. บางปะ
23. เขตราชบุรีบูรณะ	48. อ. เมืองสมุทรสาคร
24. เขตหนองแขม	49. อ. กระทุ่มแบน
25. อ. เมืองนครปฐม	50. อ. บ้านแพ้ว

แสดงพื้นที่จ. ปทุมธานี ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล

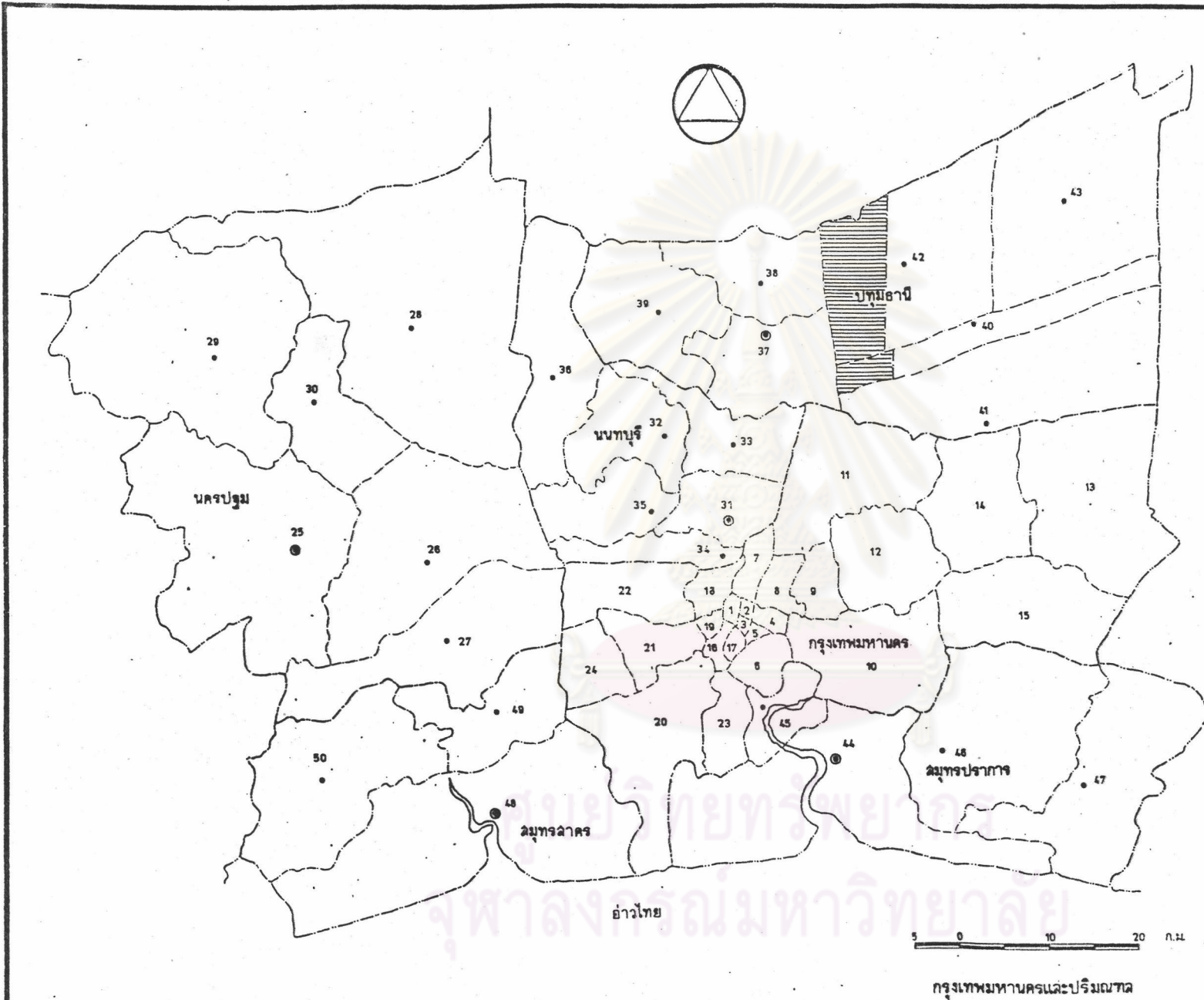
0 10 20 ก.ม.

กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

----- เขตจังหวัด
----- เขตอำเภอ

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางในการวางแผนพัฒนาพื้นที่อื่นเนื่องจากการขยายตัวของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ชุมชนบางชั้น อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

แผนที่ 2.2

ชื่อเขตและตำบล

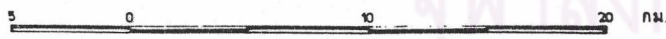
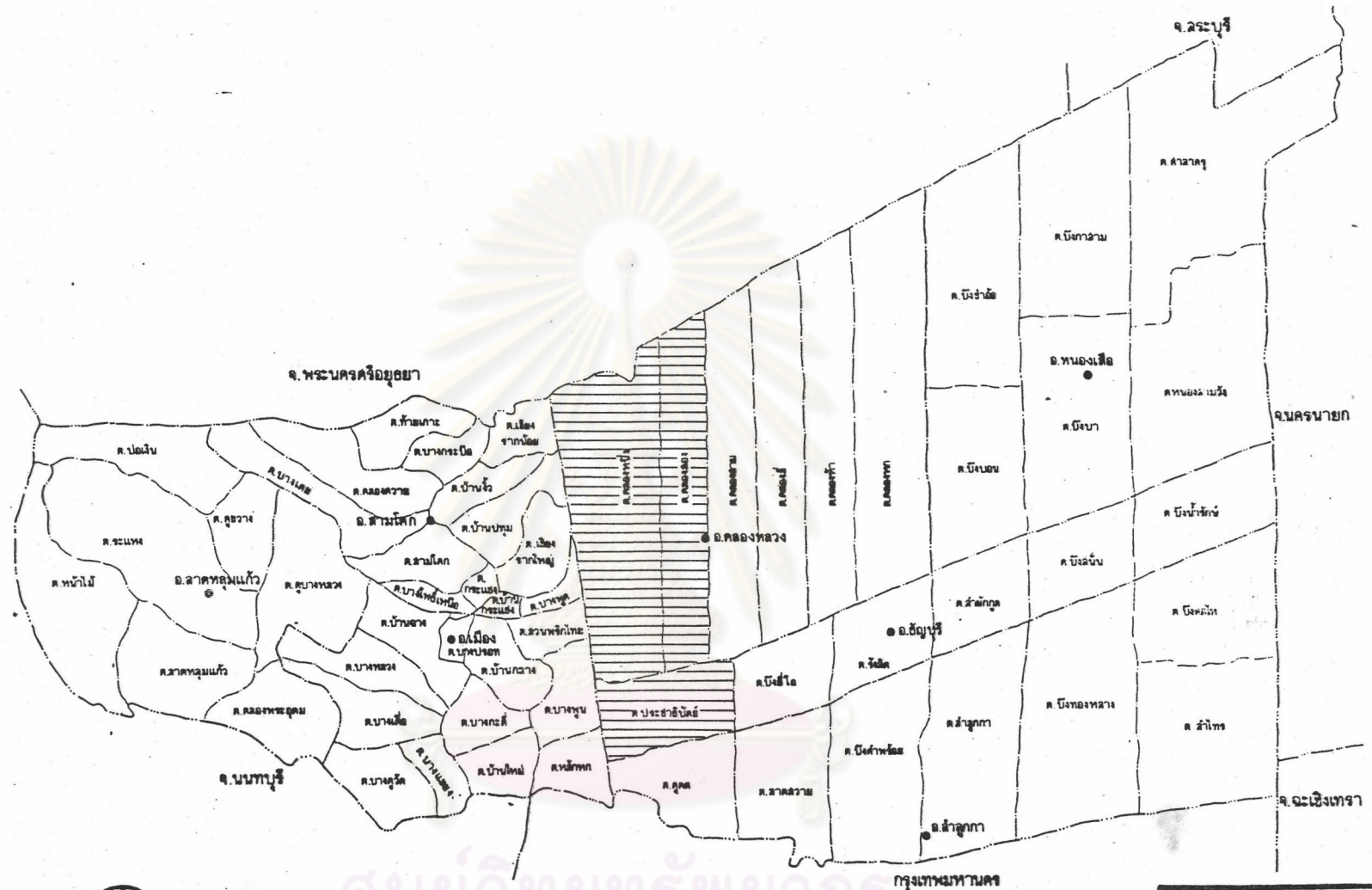
1. เขตพระนคร	26. อ. นครเขื่อนขันธ์
2. เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	27. อ. สามพราน
3. เขตสัมพันธวงศ์	28. อ. บางเลน
4. เขตปทุมวัน	29. อ. กำแพงแสน
5. เขตบางรัก	30. อ. คลองสาม
6. เขตราชเทวี	31. อ. เมืองนนทบุรี
7. เขตดุสิต	32. อ. บางบัวทอง
8. เขตพญาไท	33. อ. ปากเกร็ด
9. เขตห้วยขวาง	34. อ. บางกรวย
10. เขตพระโขนง	35. อ. บางใหญ่
11. เขตบางเขน	36. อ. ไทรน้อย
12. เขตบางกะปิ	37. อ. เมืองปทุมธานี
13. เขตหนองจอก	38. อ. สามโคก
14. เขตมีนบุรี	39. อ. ราชโพนทอง
15. เขตสายไหม	40. อ. ชัยบุรี
16. เขตดอนเมือง	41. อ. ลำลูกกา
17. เขตคลองสาม	42. อ. คลองหลวง
18. เขตบางพลี	43. อ. ท้องเมือง
19. เขตบางกอกใหญ่	44. อ. เมืองสมุทรปราการ
20. เขตบางขุนเทียน	45. อ. พระประแดง
21. เขตภาษีเจริญ	46. อ. บางพลี
22. เขตคันนายาว	47. อ. บางปัด
23. เขตราชบุรี	48. อ. เมืองสมุทรสาคร
24. เขตหนองแขม	49. อ. กระทุ่มแบน
25. อ. เมืองนครปฐม	50. อ. บ้านแพ้ว

**แสดงพื้นที่ชุมชน
ประชาธิปไตย - คลองหลวง**

— เขตจังหวัด
- - - - - เขตอำเภอ

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางในการวางแผนพัฒนาพื้นที่อันเนื่องจากการขยายตัวของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา
กรณีศึกษา ชุมชนบางซัน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

016131

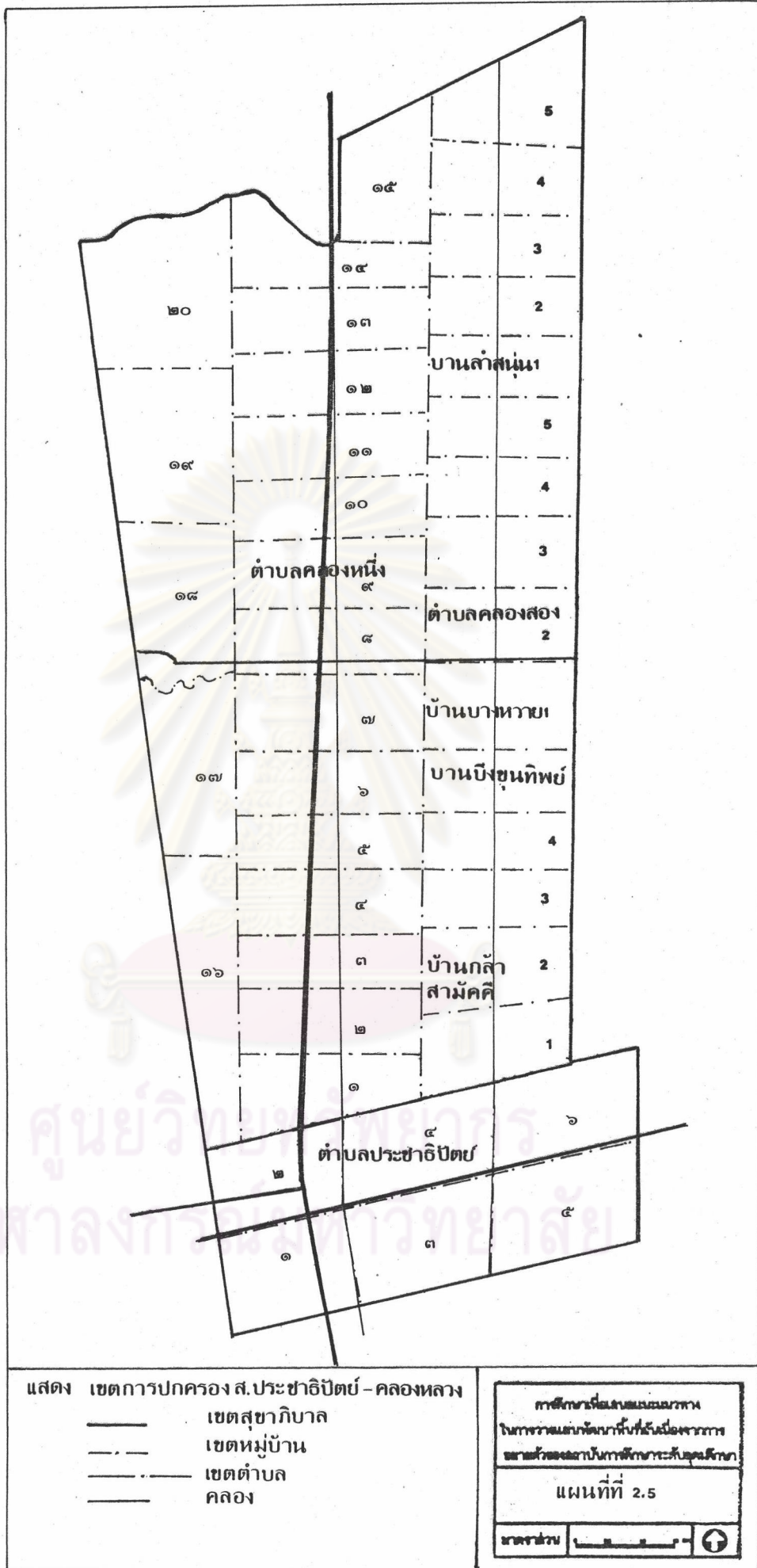

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 ภาควิชาการมัธยมศึกษา
 จังหวัดปทุมธานี
 แสดงเขตการปกครอง

- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ
- เขตตำบล

แสดงชุมชนสุขภาพ
 ประชาธิปไตย - คลองหลวง
 จ.ปทุมธานี
 แผนที่ 2.4

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางในการวางแผนพัฒนาพื้นที่อันเนื่องจากการขยายตัวของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา
 กรณีศึกษา ชุมชนบางชั้น อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

จากลักษณะดังกล่าวจึงได้ถือว่าพื้นที่ชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปไตย-คลองหลวง ในอำเภอธัญบุรีและอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เป็นพื้นที่ศึกษาในการศึกษาคั้งนี้ และในฐานะที่พื้นที่ศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร จึงย่อมมีความเกี่ยวข้องกันในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคม ซึ่งจะได้กล่าวถึงเพื่อให้เห็นสภาพต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. สภาพทั่วไปด้านกายภาพ ด้านสังคม-ประชากร และด้านเศรษฐกิจ
2. สรุปลักษณะของชุมชนประชาธิปไตย-คลองหลวง

1. สภาพทั่วไป

1.1 ลักษณะทางกายภาพ

1.1.1 ที่ตั้งสัมพันธ

กรุงเทพมหานครและปริมณฑลนั้นประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร และชุมชนเทศบาล 6 แห่ง และ ชุมชนสุขาภิบาล 39 แห่ง ใน 5 จังหวัด คือ สมุทรสาคร สมุทรปราการ นครปฐม นนทบุรี และปทุมธานี

สุขาภิบาลประชาธิปไตย และสุขาภิบาลคลองหลวง ตั้งอยู่ในจังหวัดปทุมธานี โดยพื้นที่ศึกษาประกอบด้วย สุขาภิบาลประชาธิปไตยอยู่ในอำเภอธัญบุรี มีพื้นที่ประมาณ 20.80 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยพื้นที่ตำบลประชาธิปไตยทั้งตำบล มีหมู่บ้าน 6 หมู่บ้าน รวมกับพื้นที่ตำบลคลองหนึ่งและตำบลคลองสองในเขตสุขาภิบาลคลองหลวง อำเภอคลองหลวง ซึ่งมี 35 หมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 105.28 ตารางกิโลเมตร รวมพื้นที่ประมาณ 126.08 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของกรุงเทพมหานคร ตามแนวถนนพหลโยธิน (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1) ห่างจากเขตจังหวัดกรุงเทพมหานครประมาณ 2.5 กิโลเมตร มีเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	อำเภอบางปะอินและอำเภอลำลูกกา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จดคลองเชียงรากน้อย
ทิศตะวันออก	อำเภอคลองหลวง (ตำบลคลองสาม) และอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี
ทิศใต้	อำเภอลำลูกกา (ตำบลคูคต) จังหวัดปทุมธานี
ทิศตะวันตก	อำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานี (ตำบลบางพูน และตำบลหลักหก)

ลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่มน้ำอุดมสมบูรณ์ เต็มเหมาะแก่การทำนาและเพาะปลูกพืชไร่ มีคลองเขียงรากน้อยผ่านทางด้านเหนือ และคลองเปรมประชากรผ่านทางทิศตะวันตก คลองรังสิตประยูรศักดิ์เป็นคลองยาวตลอดถึงอำเภอองครักษ์ซึ่งมีน้ำตลอดปีน้ำจึงอุดมสมบูรณ์

1.1.2 โครงข่ายคมนาคม

ก. การคมนาคมทางถนน

ชุมชนประชาธิปไตยและคลองหลวงนี้เป็นชุมชนที่เส้นทางคมนาคมหลักจากกรุงเทพมหานครผ่านกลางชุมชนในลักษณะแนวเหนือ-ใต้ คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) ระยะทางประมาณ 31 กิโลเมตร ซึ่งเป็นเส้นทางไปสู่จังหวัดต่าง ๆ ทางภาคเหนือและภาคอีสานของประเทศ ทำให้มีปริมาณการจราจรมากในชั่วโมงเร่งด่วน มีปริมาณการจราจรประมาณ 3,000 คัน/ชั่วโมง และมีปริมาณการจราจรตลอดทั้งวันประมาณ 15,000 คัน (กระทรวงมหาดไทย, สำนักผังเมือง 2530 : 4-25)

นอกจากเส้นทางสายหลักนี้แล้ว ยังมีทางหลวงสายต่าง ๆ ในพื้นที่ดังนี้

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 เริ่มต้นจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) ที่รังสิต ไปสิ้นสุดจังหวัดนครนายก

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 306 ช่วงบางพูน-รังสิต ความยาวประมาณ 7.474 กิโลเมตร ผ่านบ้านบางพูน บ้านคลองเขียงราก บ้านตลาดรังสิต

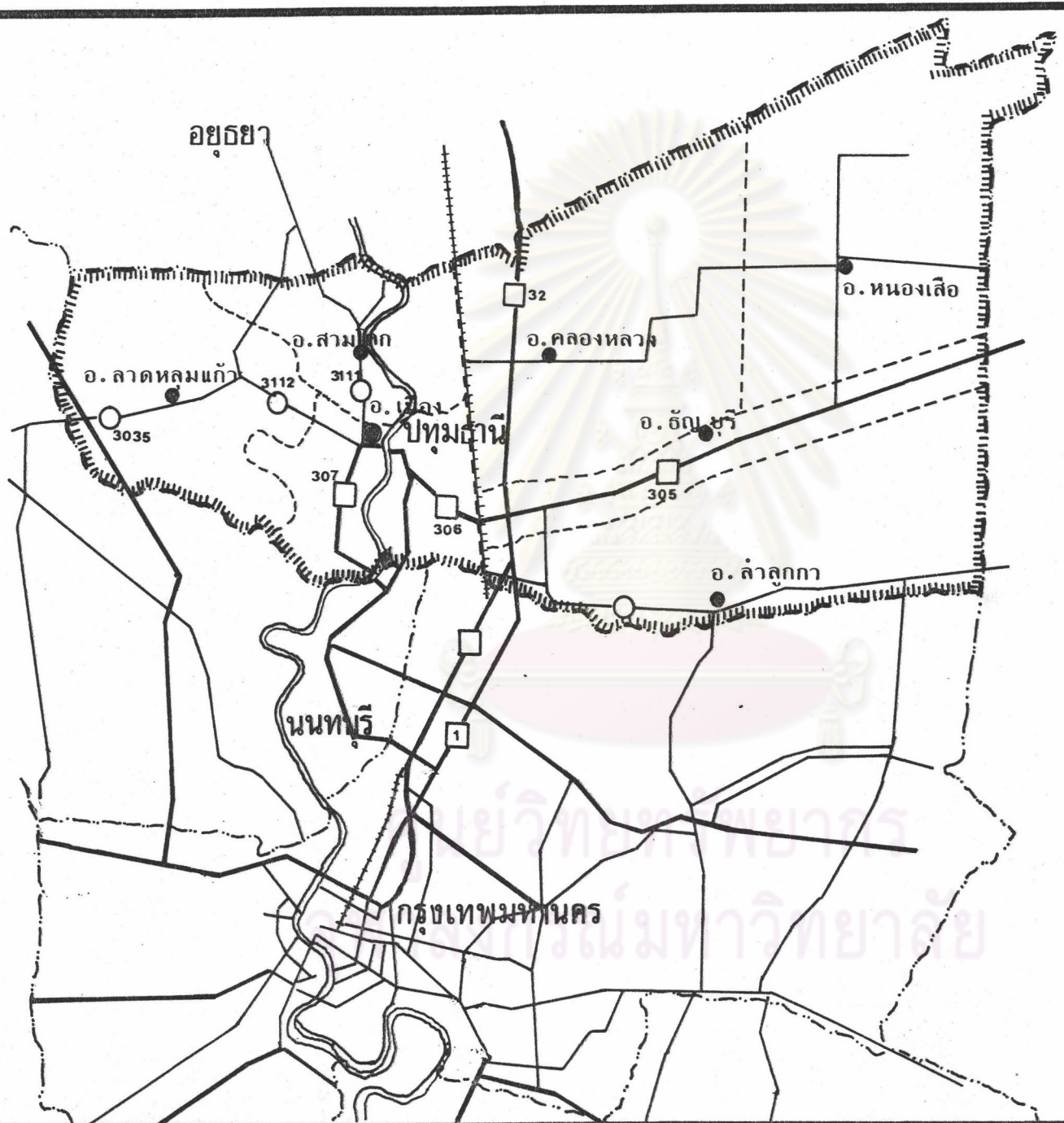
ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 และ 306 นี้ มาบรรจบกับถนนพหลโยธิน ในลักษณะสามแยก สองบริเวณนี้ห่างกันเพียงประมาณ 500 เมตร จึงทำให้ปริมาณการจราจรบนถนนพหลโยธิน ช่วงระหว่างสามแยกทั้งสองนี้ สูงประมาณ 3,800 คันในชั่วโมงเร่งด่วน นับเป็นบริเวณที่มีการจราจรติดขัดและเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง

- ทางหลวงหมายเลข 3066 คือ เส้นทางรังสิต-ประตูน้ำจฬาลงกรณ์ มีความยาวประมาณ 1,100 เมตร เลียบคลองรังสิต

- ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3214 แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 คลองหลวง-สถานีวิทยุคลองหลวง รวมความยาว 11.224 กิโลเมตร

แสดงที่ตั้งและเส้นทางคมนาคม

จ. ปทุมธานี

- ทางหลวงแผ่นดิน
- ทางหลวงจังหวัด
- ทางรถไฟ
- แม่น้ำ
- เขตจังหวัด

0 5 10 กม.

แผนที่ 2.6

ข. การคมนาคมทางรถไฟ

นอกจากทางถนนที่ได้กล่าวไปแล้วยังมีเส้นทางคมนาคมทางรถไฟผ่านในแนวยาวเหนือ-ใต้ชุมชนอีกด้วย ซึ่งเป็นเส้นทางจากกรุงเทพมหานคร ระยะประมาณ 30 กิโลเมตร ตามทางรถไฟสายเหนือ

ค. การคมนาคมทางน้ำ

ชุมชนประชาธิปไตยและคลองหลวงมีสภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบลุ่มจึงมีการคมนาคมขนส่งทางน้ำอยู่มาก มีคลองรังสิตประยูรศักดิ์ ผ่านกลางชุมชนประชาธิปไตย มีคลองหนึ่ง คลองสอง คลองสาม ผ่านในแนวเหนือ-ใต้ ของพื้นที่ และยังมีคลองเปรมประชากร ซึ่งติดต่อกับตัวจังหวัดปทุมธานี โดยผ่านประตูน้ำจุฬาลงกรณ์ ไปออกแม่น้ำเจ้าพระยาที่ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี และติดต่อกับจังหวัดนครนายก ฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรีได้โดยผ่านไปทางที่ทำการอำเภอธัญบุรี ปัจจุบันยังใช้ขนส่งสินค้าทางการเกษตรอยู่บ้าง แต่แนวโน้มจะลดลงเรื่อย ๆ

ส่วนการคมนาคมขนส่งทางอากาศนั้น อยู่ห่างจากท่าอากาศยานกรุงเทพ เพียงประมาณ 8 กิโลเมตรเท่านั้น

1.1.3 การใช้ที่ดิน

ก. พื้นที่เมืองที่ต่อเนื่องจากกรุงเทพมหานคร

จากการที่กรุงเทพฯ มีการขยายตัวไปตามแนวราบอย่างมาก ทำให้พื้นที่ Built-up area มีลักษณะต่อเนื่องเข้าไปในพื้นที่ปริมณฑล ทางด้านทิศเหนือ ได้แก่ จังหวัดปทุมธานี ทางทิศตะวันตก ได้แก่ นนทบุรี นครปฐม ทิศใต้คือจังหวัดสมุทรสาคร และสมุทรปราการ

จังหวัดปทุมธานีอันเป็นที่ตั้งของพื้นที่สุขาภิบาลประชาธิปไตย-คลองหลวงนั้น มีการขยายตัวของพื้นที่เมืองและมีพื้นที่เกษตรลดลง การใช้ที่ดินเป็นพื้นที่เมืองในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในปี 2527 เพิ่มจากปี 2511 หลายเท่าตัว จาก 155,590 ไร่ เป็น 815,000 ไร่ ซึ่งเป็นการเพิ่มในเขตกรุงเทพมหานครเป็นส่วนใหญ่ ประมาณ 419,455 ไร่ หรือร้อยละ 63.6 ของพื้นที่เมืองที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด โดยที่จังหวัดปทุมธานีมีพื้นที่เมืองเพิ่มขึ้นน้อยที่สุด

ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แต่มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีสูงถึง 52.1% ซึ่งนับเป็นอันดับ 3 รองจากนครปฐม (93%) และสมุทรสาคร (54.4%)

ตารางที่ 2.2 การเปลี่ยนแปลงพื้นที่เมือง ช่วงปี 2521-2527 กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

จังหวัด	พื้นที่เมือง (ไร่)		การเปลี่ยนแปลง		อัตราการเปลี่ยนแปลง เฉลี่ยต่อปี (%)
	2521	2527	ไร่	%	
กทม.	114,920	534,375	419,455	63.6	22.8
นนทบุรี	13,149	88,125	74,976	11.4	35.6
ปทุมธานี	3,885	36,250	32,365	4.9	52.1
สมุทรปราการ	15,147	51,250	36,103	5.5	14.9
สมุทรสาคร	4,827	46,875	42,048	6.4	54.4
นครปฐม	3,662	58,125	54,463	8.2	98.0
รวม	155,590	815,000	659,410	100	26.5

ที่มา : สำนักผังเมืองและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ในข้อเสนอการพัฒนากทม.และปริมณฑล 2529

ข. การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบันของชุมชนสุขาภิบาลประชา-
ธิปัตย์และคลองหลวง

จากสภาพพื้นที่เมืองกรุงเทพมหานครดังกล่าว ชุมชนสุขาภิบาล
ประชาธิปัตย์และคลองหลวงจึงมีการใช้ที่ดินในลักษณะที่ต่อเนื่องจากพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยมาก
การขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ชุมชนทั้งสองมีพื้นที่รวมกันประมาณ 126.08
ตารางกิโลเมตร หรือ 78,600 ไร่ โดยสุขาภิบาลประชาธิปัตย์มีพื้นที่ 13,000 ไร่ สุขาภิบาล
คลองหลวงมีพื้นที่ 65,800 ไร่ มีลักษณะพื้นที่ต่อกันในลักษณะสี่เหลี่ยมผืนผ้าต่อกันในแนวขวางสภาพ
พื้นที่ราบลุ่มโดยทั่วไป

โครงข่ายคมนาคมที่เชื่อมโยงกันในลักษณะ ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1 ผ่านจากเหนือลงใต้ โครงข่ายในแนวขวางคือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 เชื่อมต่อไปนครนายก และถนนคลองหลวง สถานีวิทยุคลองหลวงรวมทั้งทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 306 เชื่อมต่อไปบางพูน และเชื่อมกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3186 ต่อไปยังตัวจังหวัดปทุมธานี นอกจากนี้ยังมีคลองรังสิตประยูรศักดิ์ ผ่านด้านใต้ในแนวตะวันออก-ตะวันตก และคลองชลประทาน ผ่านในแนวเหนือใต้ลงมาบรรจบกับคลองรังสิตฯ ได้แก่ คลองหนึ่ง คลองสอง คลองส่งน้ำชลประทาน ที่ 9 ซ้าย และ 8 ซ้าย รวมทั้งมีทางรถไฟสายเหนือประชิดเขตชุมชนทางทิศตะวันตกจากโครงข่ายคมนาคมทั้งถนนและคลอง เหล่านี้ทำให้พื้นที่ชุมชนถูกแบ่งออกเป็นส่วนๆ การตั้งถิ่นฐานประชากรจึง มีลักษณะเกาะกลุ่มและกระจายอยู่สองฟากทางหลวง ถนนสายสำคัญสองฝั่งคลองและริมทางรถไฟ

ในเขตสุขาภิบาลประชาธิปไตยซึ่งอยู่ด้านใต้ การใช้ที่ดินรวมตัว อยู่ทางทิศตะวันตกของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ประกอบด้วย ตลาด ศูนย์การค้า ร้านค้าบริการ และอาคารพาณิชย์ ส่วนทางด้านตะวันออกเป็นชุมชนพักอาศัยและพื้นที่ทางการเกษตร

ในเขตสุขาภิบาลคลองหลวงซึ่งอยู่ถัดจากสุขาภิบาลประชาธิปไตย ขึ้นไปทางเหนือสองฟากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 มีโรงงานขนาดใหญ่ ส่วนด้านตะวันตกมีสถาบัน การศึกษาขนาดใหญ่ตั้งอยู่หลายแห่ง ทางด้านตะวันออกเป็นชุมชนพักอาศัยและพื้นที่เกษตรกรรม มี ศาสนสถานขนาดใหญ่ตั้งประชิดเขตพื้นที่ศึกษาทางตะวันออก

อาศัยผลการสำรวจของสำนักผังเมือง ปี พ.ศ.2530 พบว่า การใช้ที่ดินปัจจุบันเพื่อปลูกสร้างต่าง ๆ มีเพียงร้อยละ 21.38 ของพื้นที่ชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปไตย และคลองหลวง ในขณะที่มีพื้นที่เกษตรกรรม (นา, สวน) รวมกับที่ว่างถึงร้อยละ 78.62 รองลงมา คือ ย่านพักอาศัย 4.07% สถานศึกษา 3.99% คลอง 3.94% ย่านอุตสาหกรรม 3.62% ถนนซอย 1.43% บริเวณราชการ 1.41% ศาสนสถาน 1.26% ปศุสัตว์ 0.74% ย่านการค้า 0.57% และ โกดังสินค้า 0.33 % ตามลำดับ สำหรับบริเวณพักผ่อนหย่อนใจมีพื้นที่น้อยที่สุดคือ 0.02%

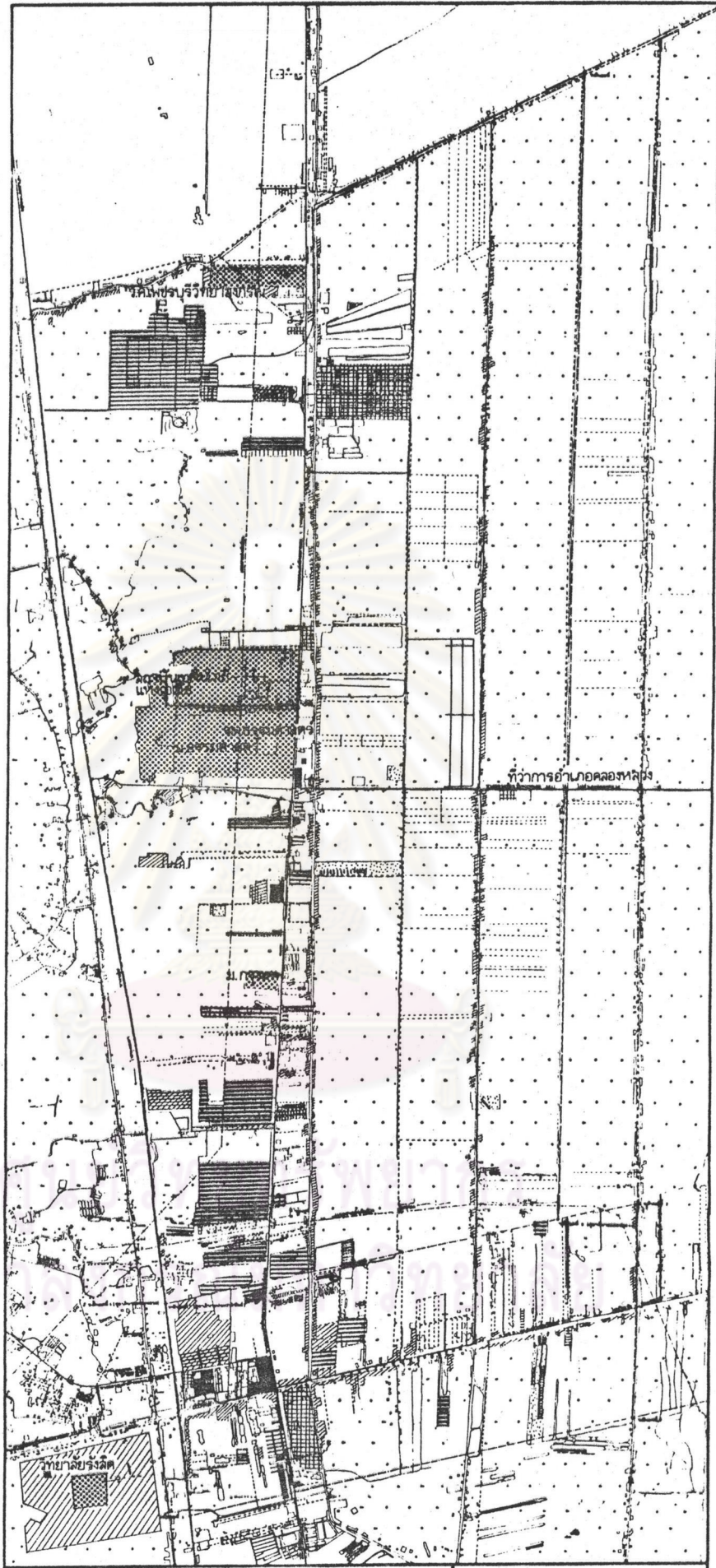
ตาราง 2.3 แสดงการใช้ที่ดินในปัจจุบัน (พ.ศ.2530) ในชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปไตย และคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ลำดับที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่		
		ไร่	กม. ²	ร้อยละ
1	ย่านที่พักอาศัย	3,206.56	5.13	4.07
2	ย่านการค้า	447.82	0.72	0.57
3	บริเวณราชการ	1,113.12	1.78	1.41
4	ย่านอุตสาหกรรม	2,848.44	4.56	3.62
5	โกดังสินค้า	256.88	0.41	0.33
6	ศาสนสถาน	993.75	1.59	1.26
7	พักผ่อน สนามกีฬา	15.63	0.02	0.02
8	เลี้ยงสัตว์	581.25	0.93	0.74
9	ถนน, ซอย	1,129.38	1.81	1.43
10	โรงเรียน, สถานศึกษา	3,147.50	5.03	3.99
11	คลอง	3,105.75	4.97	3.94
12	เกษตรกรรม, ที่ว่าง	61,953.92	99.13	78.62
	รวม	78,800.00	126.08	100.00

ที่มา : สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

การใช้ที่ดินแต่ละประเภทมีลักษณะดังนี้ คือ

1) การใช้ที่ดินเพื่อพักอาศัยในชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปไตยมีการใช้ที่ดินเพื่อพักอาศัยประมาณ 3,206.56 ไร่ ที่อยู่อาศัยประเภทตึกแถว จะอยู่บริเวณริมถนนพหลโยธินและศูนย์การค้า รังสิต หมู่บ้านจัดสรร อยู่ทางด้านเหนือของศูนย์การค้ารังสิต บ้านพักอาศัย (Detach) มีกระจายอยู่ทั่วไปตามสวน นา ตลอดจนถึงพื้นที่ที่ถัดจากถนนและคลองเข้าไป บ้านริมคลอง จะอยู่บริเวณริมคลองรังสิตประยูรศักดิ์ และคลองชลประทาน มีสลัมบริเวณประตูน้ำ

<p>แสดง การใช้ที่ดิน พ.ศ. 2530</p>		<p>การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทาง ในการวางแผนพัฒนาพื้นที่อันเนื่องจากการ ขยายตัวของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา</p>	
<p>บริเวณที่อยู่อาศัยทั่วไป</p>	<p>บริเวณสถานประกอบการ</p>	<p>บริเวณสถาบันการศึกษา</p>	<p>บริเวณศาสนสถาน</p>
<p>บริเวณพาณิชยกรรม</p>	<p>บริเวณอุตสาหกรรม</p>	<p>บริเวณสาธารณูปการ</p>	<p>บริเวณสถาบันราชการ</p>
<p>บริเวณคลังสินค้า</p>	<p>บริเวณคอกปศุสัตว์</p>	<p>บริเวณว่าง</p>	
<p>ขนาดส่วน</p>		<p>แผนที่ 2.7</p>	
<p>ขนาดส่วน</p>		<p>↑</p>	

จุฬาลงกรณ์ หลังศูนย์การค้า รังสิต และบริเวณริมคลองหนึ่งจนถึงคลองรังสิตฯ ตรงส่วนที่บรรจบกับคลองหนึ่ง มีที่ดินจัดสรรอยู่ ทางฝั่งเหนือของคลองรังสิตฯ

สุขาภิบาลคลองหลวงมีตึกแถวเพียงเล็กน้อยบริเวณย่านที่มีโรงงานตั้งอยู่มาก อุตสาหกรรมริมถนนพหลโยธินก่อนถึงมหาวิทยาลัยกรุงเทพและบริเวณทางแยกถนนเชียงราก หมู่บ้านจัดสรรอยู่ทางด้านตะวันตกของถนนพหลโยธินเป็นส่วนใหญ่ บ้านพักอาศัย (Detach) กระจายอยู่ทั่วไปตามสวน นา ตลอดจนพื้นที่ที่ถัดจากถนนและคลองเข้าไป มีบ้านริมคลองอยู่ตามริมคลองหนึ่ง คลองสอง และคลองเชียงรากน้อย สัมพบในบริเวณคลองหนึ่งในช่วงที่ต่อจากสุขาภิบาลประชาธิปัตย์และบริเวณด้านเหนือของทางแยกถนนเชียงราก นอกจากนี้ยังพบในบริเวณใกล้เคียงกับนิคมอุตสาหกรรมนวนครอีกด้วย ที่ดินจัดสรรมีอยู่ทั่วไปในสุขาภิบาลคลองหลวง ทั้งเนื้อที่พักอาศัยและเกษตรกรรม

2) การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรมมีการใช้ที่ดินเพื่อพาณิชย์กรรมประมาณ 447.82 ไร่ โดยจะอยู่ในเขตสุขาภิบาลประชาธิปัตย์มากกว่าสุขาภิบาลคลองหลวงกระจุกตัวอยู่ในหมู่ที่ 1 และ 2 ซึ่งเป็นบริเวณย่านการค้าสำคัญของชุมชนคือศูนย์การค้ารังสิต ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณที่ถนนสามสายมาพบกันจึงถือได้ว่าเป็นหัวใจของชุมชนประชาธิปัตย์ เนื่องจากเป็นศูนย์กลางพาณิชย์กรรมของชุมชนและบริเวณใกล้เคียง ตลอดจนเป็นศูนย์กลางคมนาคมอีกด้วย

ส่วนในสุขาภิบาลคลองหลวงนั้น เนื่องจากสภาพการตั้งถิ่นฐานเป็นไปในแนวยาวของถนนพหลโยธินทำให้ย่านพาณิชย์กรรมปะปนไปกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นตามแนวถนนนี้อีกด้วย ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ บริเวณริมถนนพหลโยธิน ในหมู่ที่ 2 และ 3 ซึ่งมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่มาก บริเวณทางแยกถนนเชียงรากในหมู่ที่ 8 (บางชั้น) และบริเวณหมู่ที่ 13 ตรงทางเข้านิคมอุตสาหกรรมนวนคร

3) การใช้ที่ดิน เพื่ออุตสาหกรรมและคลังสินค้าการใช้ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรม และคลังสินค้ามีพื้นที่รวมประมาณ 3,105.32 ไร่ หรือประมาณ 3.95% ของพื้นที่ชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปัตย์ และคลองหลวงซึ่งมีอยู่ในเขตสุขาภิบาลคลองหลวงมากกว่าในสัดส่วนพื้นที่ประมาณ 8 ต่อ 1 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรมในชุมชนคลองหลวง โดยพื้นที่อุตสาหกรรม 2 ส่วน คือ บริเวณนิคมอุตสาหกรรมนวนคร และบริเวณหมู่ที่ 1 ถึง หมู่ที่ 4 นอกนั้นเป็นโรงงานกระจายตามริมถนนพหลโยธิน

ส่วนชุมชนประชาธิปัตย์นั้นมีโรงงานอยู่ริมถนนพหลโยธินบริเวณหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงงานประเภทซ่อมเครื่องจักรเครื่องยนต์ นอกจากนี้มีโรง

งานอุตสาหกรรมทางฝั่งเหนือของคลองรังสิตประยูรศักดิ์ บริเวณริมถนนรังสิต-นครนายก

4) การใช้ที่ดินเพื่อศาสนสถาน ส่วนใหญ่จะอยู่ในย่านพักอาศัย มีทั้งวัด ศาลเจ้า ซึ่งจะพบในศูนย์การค้ารังสิตเป็นส่วนใหญ่ ในชุมชนประชาธิปไตย

5) การใช้ที่ดินเพื่อสถานศึกษา มีพื้นที่ประมาณ 3,147.50 ไร่ หรือคิดเป็น 3.99% ซึ่งใกล้เคียงกับพื้นที่เพื่ออุตสาหกรรมและคลังสินค้า โดยมีสถานศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัยในเขตสุขาภิบาลประชาธิปไตยที่สำคัญ เช่น วิทยาลัยเกษตรกรรม ปทุมธานี โรงเรียนสายปัญญาและโรงเรียนธัญบุรี เป็นต้น

ส่วนในเขตสุขาภิบาลคลองหลวง มีสถานศึกษาระดับสูงหลายแห่งซึ่งอยู่ทางฟากตะวันตกของถนนพหลโยธินทั้งสิ้น ทั้งระดับชาติ และนานาชาติ คือ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ และสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียซึ่งเป็นสถาบันระดับนานาชาติ

6) การใช้ที่ดินเพื่อสถาบันราชการ มีพื้นที่ประมาณ 1,113.12 ไร่ คิดเป็น 1.41% ส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตที่มีชุมชนหนาแน่นคือ บริเวณศูนย์การค้ารังสิต และริมถนนพหลโยธิน ด้านฝั่งใต้ของคลองรังสิตฯ ริมถนนเชียงรากซึ่งเป็นถนนที่แยกมาจากถนนพหลโยธิน ซึ่งเป็นสถาบันราชการระดับอำเภอ

ค. การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

การใช้ที่ดินในเขตชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปไตย-คลองหลวง ในช่วง 10 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2516-2527 นั้น ปรากฏว่า การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรมและคลังสินค้า และสถานศึกษานั้น มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นมากกว่าในช่วง 3 ปีต่อมา คือ พ.ศ.2527-2530 แต่ทว่าในช่วง 3 ปีหลังนี้การใช้ที่ดินที่มีอัตราการขยายตัวเพิ่มมากที่สุดกว่า 10 ปีที่ผ่านมา คือ การใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย ปศุสัตว์ และศาสนสถาน (วัดพระธรรมกายซึ่งตั้งอยู่บริเวณคลองสาม อ.คลองหลวง มีการซื้อที่ดินเพิ่มจากประชาชนในแถบนั้นมากขึ้น)

อัตราการขยายตัวของการใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัยนั้นนับว่า น่าสนใจมาก เพราะเพียงช่วง 3 ปี คือ พ.ศ.2527-2530 ก็เพิ่มขึ้นถึง 562.81 ไร่ เทียบกับในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2516-2527) ซึ่งมีการเพิ่มเพียง 842.75 ไร่ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปไตย-คลองหลวงนี้ได้รับความสนใจมากขึ้นในด้านบทบาทการเป็นที่พักอาศัย

เนื่องจากทำเลที่ติดต่อกับกรุงเทพมหานครทางทิศเหนือ และมีเส้นทางคมนาคมสายหลักที่สำคัญคือ ถนนพหลโยธินผ่านกลางชุมชน ซึ่งจากการสำรวจของการเคหะแห่งชาติ พบว่าในบริเวณด้านเหนือของกรุงเทพมหานครนั้น บ้าน 48.3 % ของโครงการที่พักอาศัยต่างๆ ได้ถูกขายไปในช่วงประมาณกว่า 4 ปีที่ผ่านมา ซึ่งในจำนวนนี้เป็นบ้านแบบทาวเฮาส์ 49 % บ้านเดี่ยว 34 % บ้านแฝดและอาคารพาณิชย์ 11.8 % และ 5.2 % (National Housing Authority 1987 : 8-18)

ตารางที่ 2.4 แสดงการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในช่วงปี พ.ศ. 2516-2527 และ 2527-2530 ในเขตชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปัตย์-คลองหลวง*

ประเภทการใช้ที่ดิน	การเปลี่ยนแปลง 2516-2527		การเปลี่ยนแปลง 2527-2530	
	ไร่	อัตราการเปลี่ยนแปลง	ไร่	อัตราการเปลี่ยนแปลง
1. ที่พักอาศัย	842.75	4.3	562.81	7.1
2. พาณิชยกรรม	231.24	16.8	91.58	0.09
3. อุตสาหกรรมและคลังสินค้า	1,578.75	10.6	175.95	2.0
4. ศาสนสถาน	-	-	931.25	496.7
5. สถานศึกษา	1,628.75	12.8	360	4.3
6. สถาบันราชการและ สาธารณูปโภค	86.57	0.8	53.75	1.7
7. พักผ่อนหย่อนใจ- สนามกีฬา	6.25	100.0	9.38	50.02
8. ปศุสัตว์	236.25	0.2	200	17.5
9. ถนนและซอย	1,121.01	2.9	-739.57	-13.2
10. ลำคลอง ทางน้ำ และคลองชลประทาน	-	-	-	-

* ดูภาคผนวก ข. การใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2516, 2527

ตารางที่ 2.4 (ต่อ) แสดงการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในช่วงปี พ.ศ. 2516-2527 และ 2527-2530 ในเขตชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปัตย์-คลองหลวง*

ประเภทการใช้ที่ดิน	การเปลี่ยนแปลง 2516-2527		การเปลี่ยนแปลง 2527-2530	
	ไร่	อัตราการเปลี่ยนแปลง	ไร่	อัตราการเปลี่ยนแปลง
11. เกษตรกรรม ที่ว่าง				
อื่น ๆ	-5,733.45	-0.8	-1,644.25	-0.9

ที่มา : ปี พ.ศ. 2516-2527 จากการศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินชุมชนประชาธิปัตย์ คลองหลวง (วิทยานิพนธ์ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2529) จารุวรรณ ชำรงเกียรติ
: ปี พ.ศ. 2530 จากข้อมูลการใช้ที่ดินปี พ.ศ. 2530 สํารวจโดยสำนักผังเมืองกระทรวงมหาดไทย

1.2 ลักษณะทางด้านสังคมและประชากร

1.2.1 การสาธารณูปโภค

อาศัยการสำรวจของสำนักผังเมืองเมื่อปี พ.ศ. 2527 ในเขตสุขาภิบาลประชาธิปัตย์ และสุขาภิบาลคลองหลวง (ต. คลองหนึ่ง) การสาธารณูปโภคชุมชนส่วนใหญ่ดำเนินการโดยท้องถิ่นไม่เกี่ยวกับส่วนราชการกรุงเทพมหานคร (กทม.) ยกเว้นโทรศัพท์ ซึ่งเป็นบริการที่ใช้ระบบรหัสหมายเลข 7 ตัว ขององค์การโทรศัพท์กรุงเทพมหานครโดยตรง

ก. การไฟฟ้า

การไฟฟ้าประชาธิปัตย์เป็นการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ซึ่งรับโอนจากการไฟฟ้านครหลวงในปลายปี พ.ศ. 2527 มีสถานีย่อยอยู่ที่ตำบลบ้านใหม่ อ. เมือง จ. ปทุมธานี รับไฟฟ้ามายังจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิต

* ดูภาคผนวก ข. การใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2516, 2527

ข. การประปา

การประปาในบริเวณชุมชนประชาธิปัตย์-คลองหลวง มี

1) การประปาสุขาภิบาลประชาธิปัตย์ ตั้งอยู่ถนนรังสิตปทุมธานี พื้นที่สำนักงาน 1 ไร่ (ต่อไปจะโอนให้ประปาภูมิภาค) มีโรงกรองน้ำ 1 โรง ในเนื้อที่ 2 ไร่ กรองน้ำได้ 900 ล.บ.เมตรต่อวัน มีอ่างเก็บน้ำในบริเวณเดียวกับโรงกรอง เก็บน้ำได้ 500 ล.บ.เมตร ได้รับน้ำดิบจากคลองเปรมประชากร ห่างจากโรงกรองน้ำ 1,300 เมตร ปริมาณน้ำประปาที่บริการต่อวัน 888 ล.บ.เมตร (การประปา ส.ประชาธิปัตย์ในความรับผิดชอบของการประปาภูมิภาค)

2) การประปาภูมิภาค สำนักงานตั้งอยู่ 510/4 ตำบลประชาธิปัตย์ เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 ในเนื้อที่ 5 ไร่ มีบ่อบาดาล 2 บ่อ ลึกประมาณ 206 เมตรสูบน้ำวันละ 366 ล.บ.เมตร โดยผ่านคลอรีน ห่างที่ทิ้งขยะ 100 เมตร คุณภาพของน้ำดี มีถังเก็บน้ำได้ขนาด 2,000 ต.ร.เมตร ถังน้ำจุได้ 250 ล.บ.เมตร 1 ถังผลิตน้ำได้ 2,640 ล.บ.เมตรต่อวัน ผลิตตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อให้บริการแก่ประชากร 28,000 คน

3) การประปาสุขาภิบาลคลองหลวง สำนักงานอยู่ในบริเวณอำเภอคลองหลวง สามารถกรองน้ำได้ 720 ล.บ.เมตรต่อวัน มีอ่างเก็บน้ำอยู่ในบริเวณเดียวกันกับสำนักงาน เนื้อที่ประมาณ 30 ตารางวา ให้บริการแก่ประชาชนในรัศมี 5 กิโลเมตรจากที่ทำการ

ประปายังให้บริการได้ไม่ถึงบริเวณเหนือของสุขาภิบาล เช่น บริเวณวิทยาลัยครูเพชรบุรี ยังมีการใช้น้ำบาดาลอยู่ ประชาชนใช้น้ำฝนดื่ม 64.29% น้ำประปา 12.04% น้ำบาดาล 9.12% น้ำคลอง 7.64% น้ำบ่อ 1.06% และน้ำอื่น ๆ 5.85% ส่วนน้ำใช้นั้น ใช้น้ำคลองมากที่สุด รองลงมาใช้น้ำบาดาล น้ำฝน น้ำบ่อและน้ำอื่น ๆ (จากการสำรวจของสำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ.2526)

ค. การดับเพลิงและการบรรเทาสาธารณภัย

สถานีดับเพลิงประชาธิปัตย์ตั้งอยู่ในบริเวณที่ทำการสุขาภิบาลประชาธิปัตย์ ถนนรัตนชโรตม อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี มีรถดับเพลิงขนาดบรรจุน้ำได้ 2,000 ลิตร 1 คัน รถน้ำ 1 คัน เครื่องดับเพลิงชนิดทาม 2 เครื่อง แหล่งน้ำใช้ดับเพลิงใช้จาก

น้ำประปาสุขาภิบาลประชาติปัตย์และการประปาภูมิภาค มีหัว จุดต่อท่อดับเพลิง 6 จุด และใช้น้ำจากคลองเปรมประชากร ทางสุขาภิบาลประชาติปัตย์ มี โครงการขอเพิ่มรถดับเพลิงอีก 1 คัน ในปี พ.ศ.2527 สำหรับสุขาภิบาลคลองหลวงมีรถดับเพลิง 2 คัน อยู่ในบริเวณอำเภอคลองหลวง

ง. การกำจัดขยะมูลฝอย

ปัจจุบันสถานที่ทิ้งขยะมูลฝอยอยู่ในเขตสุขาภิบาล มีเนื้อที่ประมาณ 3 ไร่ทางสุขาภิบาลประชาติปัตย์ได้ซื้อที่ไว้ 20 ไร่ ที่คลองสองห่าง จากถนนรังสิต-นครนายก 3 กิโลเมตร มีพนักงานเก็บขยะ 3 คน เวลาเก็บตั้งแต่ 6.00 น. ทุกวัน ก็ยังเก็บขยะไม่ทันเพราะรถขนขยะมีน้อย ส่วนการกำจัดขยะใช้วิธีเผา

ทางด้านคลองหนึ่งซึ่งขึ้นอยู่กับสุขาภิบาลคลองหลวง มีรถเก็บขยะ 1 คัน สถานที่ทิ้งขยะอยู่ตำบลคลองหนึ่งพื้นที่ดินสาธารณะประมาณ 100 ไร่ ใช้ทิ้งขยะ 2 ไร่ กำจัดขยะใช้วิธีเผา

จ. โทรศัพท์

การติดต่อทางโทรศัพท์ ใช้โทรศัพท์รหัสหมายเลข 7 ตัวขององค์การโทรศัพท์กรุงเทพมหานครโดยตรง มีชุมสายนวนคร ส่วนระบบทางไกลติดต่อกับจังหวัดอื่นได้ทุกจังหวัดที่มีบริการโทรศัพท์ทั่วประเทศ จากการสอบถามประชาชนร้อยละ 68.7 กล่าวว่า ยังมีความต้องการโทรศัพท์ในชุมชนอีกมาก

ฉ. การไปรษณีย์โทรเลข

ในเขตสุขาภิบาล ประชาติปัตย์ มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลประชาติปัตย์ ฝากเหนือของถนนรังสิต-นครนายก ขึ้นตรงต่อการสื่อสารแห่งประเทศไทยมีพนักงาน 12 คน อาคารเป็นอาคารชั้นเดียว คอนกรีต มีผู้ใช้บริการประมาณปีละ 60,400 ราย (ไม่รวมจดหมายธรรมดา) ส่วนที่ชุมชนคลองหลวงมีที่ทำการที่ชุมชนบางชัน บริเวณอาคารพาณิชย์ด้านติดถนนพหลโยธิน

ช. การระบายน้ำ

การระบายน้ำยังไม่เป็นปัญหาเพราะมีคลองซอย คลองชลประทาน และคลองรังสิตประยูรศักดิ์ ช่วยรับน้ำที่ระบายไว้ได้มาก บริเวณพื้นที่น้ำขังเกิน 1 เดือน มี 32.78% ไม่มีน้ำขังเลยประมาณ 30.49% น้ำขังทั้งปี 19.82% น้ำขังเมื่อฝนตก 14.07% น้ำขังนาน 7 วัน 2.87%

การระบายน้ำทั้งนั้นประชาชนระบายน้ำทั้งในบริเวณบ้านมากที่สุด รองลงมาได้แก่การระบายน้ำลงแหล่งน้ำและลงท่อสาธารณะ

ช. ตลาดสด

ในเขตสุขาภิบาลประชาธิปัตย์ มีตลาดสด 3 ตลาด

ได้แก่

- 1) ตลาดศูนย์การค้าวังหลี่ เนื้อที่ 1 ไร่ เป็นตลาดเปิด ไม่มีอาคารมีแผง 250 แผง มีที่เก็บขยะ 3 ล.บ.เมตร
- 2) ตลาดศูนย์การค้า ตีละพรพัฒน์ ในเนื้อที่ 2 ไร่ 2 งาน มีแผง 120 แผงที่เก็บขยะ 2 ล.บ.เมตร เป็นอาคารชั้นเดียว
- 3) ตลาดศูนย์การค้าสุชาติ มีตัวตลาด 4 ตลาด รวมแผง 500 แผง ตั้งอยู่ทางด้านใต้ของถนนรังสิต-ปทุมธานี ในเขตสุขาภิบาลคลองหลวงมีตลาดสด

ฉ. การจราจร

มีการจราจรคับคั่งในช่วง 6.00 น.-9.00 น.และตอนเย็น 16.00 น. ถึง 20.00 น. และช่วง 10.00 น.มักมีรถบรรทุกติดบนถนนพหลโยธิน

บริการรถยนต์โดยสารบนเส้นทางชุมชนประชาธิปัตย์ คลองหลวง มีทั้งรถยนต์ อันได้แก่ รถโดยสาร ชสมก. จากพื้นที่ศูนย์กลางกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีรถปรับอากาศสาย 39 และรถธรรมดาสาย 39 ที่ให้บริการถึงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต ส่วนสายที่ให้บริการถึงชุมชนรังสิตนั้นมีอยู่หลายสาย คือ 29, 34, 59, 95 ส่วนรถปรับอากาศได้แก่สาย 3, 9, 29

นอกจากนี้ยังมีบริการรถไฟผ่านทางด้านตะวันตกประชิดเขต
สุขาภิบาล เป็นเส้นทางรถไฟสายมุ่งไปภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งออกจากศูนย์กลาง
กรุงเทพมหานคร ส่วนการคมนาคมทางน้ำซึ่งใช้ได้ตลอดปี คือ คลองรังสิตประยูรศักดิ์ คลอง
ระบายน้ำที่ 1, 2, 3, ออกสู่อำเภอลำลูกกา และอำเภอเมืองปทุมธานี ออกแม่น้ำเจ้าพระยาได้
ตลอดปี ซึ่งก็จะทำให้สามารถติดต่อกับกรุงเทพมหานครได้

1.2.2 การบริการทางสังคม

ก. ด้านการศึกษา

ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีสถาบันการศึกษาทั้งที่เป็น
ของรัฐและเอกชนในหลายระดับ มีทั้งที่เป็นโรงเรียนสายสามัญ โรงเรียนอาชีวศึกษา วิทยาลัย
เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาลัยครู วิทยาลัยพลศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยของ
เอกชน และวิทยาลัยของเอกชนระดับอุดมศึกษา

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในปริมณฑล มีอยู่ประมาณ
11 แห่ง โดยเป็นวิทยาลัยครู 2 แห่ง วิทยาลัยพลศึกษา 2 แห่ง มหาวิทยาลัยของรัฐ 3 แห่ง
(มหาวิทยาลัยศิลปากรและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่จังหวัดนครปฐมและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ที่จังหวัดปทุมธานี) มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเอกชน 3 แห่ง (วิทยาลัยเกริก ที่สมุทรปราการ
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และวิทยาลัยรังสิต จังหวัดปทุมธานี)

นอกจากนี้ยังมีสถาบันการศึกษาชั้นสูงของกระทรวงมหาดไทย
(วิทยาลัยการปกครอง) และสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) ที่จังหวัดปทุมธานี ในอำเภอ
คลองหลวง และโรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน โรงเรียนการบินกำแพงแสน และโรงเรียน
ตำรวจภูธร 7 ที่จังหวัดนครปฐม

การศึกษาในปริมณฑลนั้นมีอยู่เป็นจำนวนมากไม่น้อยที่เป็นสาขาของ
รัฐบาลและเอกชน ทั้งในระดับสามัญ สายอาชีพ และระดับอุดมศึกษา เช่น โรงเรียนอัมพรไพศาล
โรงเรียนสวนกุหลาบ โรงเรียนสายปัญญา โรงเรียนเซนต์โยเซฟ วิทยาลัยเกริก เป็นต้น ส่วนใน
ระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง ที่เป็นของรัฐ และอีก 1 แห่ง ที่เป็นของเอกชนก็เป็นส่วน
หนึ่งของสถาบันที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครเช่นกัน ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าในอนาคตจังหวัดนครปฐม
และปทุมธานี มีแนวโน้มที่จะเป็นศูนย์กลางการศึกษาของปริมณฑลโดยรับการขยายตัวจากกรุงเทพ

ส่วนการบริการการศึกษาในเขตชุมชนสุขภาพเทศบาลประจําชาติปัตย์ และคลองหลวงนั้น มีสถานศึกษา 24 แห่ง ดำเนินการโดยรัฐบาล 18 แห่ง เอกชน 6 แห่ง สอน ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับอุดมศึกษา มีนักเรียน 18,864 คน ครู 1,001 คน ห้องเรียน 542 ห้อง (ไม่รวมสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต และมหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาลัยเซตรังสิต) (กระทรวงมหาดไทย, สำนักผังเมือง 2530 : 3-5)

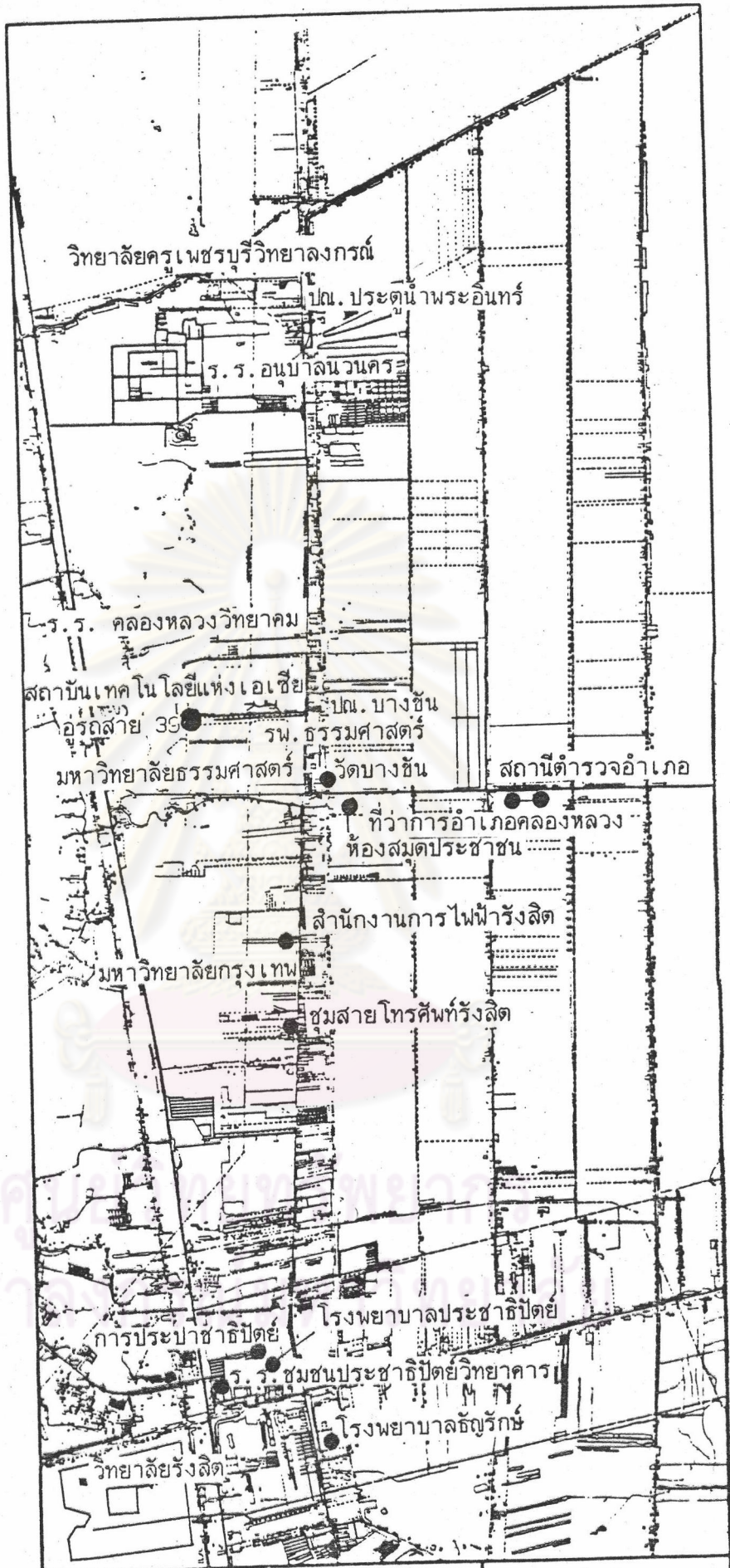
ด้านการศึกษาใน ชุมชนประจําชาติปัตย์จะมีสถานบริการด้าน การศึกษาในระดับชุมชนรวมทั้งในระดับจังหวัด ส่วนชุมชนคลองหลวงนอกจากจะมีสถานศึกษาใน ระดับชุมชนแล้ว ยังมีในระดับประเทศและระหว่างประเทศอีกด้วย โดยในชุมชนคลองหลวงมี สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา 4 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย และวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ มีนักศึกษาารวมกันในปี 2530 ประมาณ 8,519 คน มีบุคลากรทั้งอาจารย์และเจ้าหน้าที่ รวม 1,782 คน

ข. ด้านสาธารณสุข

การบริการสาธารณสุขในปริมณฑล มีบริการ โรงพยาบาล อำเภอ 18 แห่ง (69.23% ของอำเภอทั้งหมด) และส่วนใหญ่เป็นโรงพยาบาลขนาด 10 เตียง ยกเว้นโรงพยาบาลอำเภอบางเลนและอำเภอกะทู้มี 30 เตียง และโรงพยาบาลอำเภอ บ้านแพ้วที่มีขนาด 60 เตียงในแต่ละจังหวัดจะมีโรงพยาบาลจังหวัด (มี 5 แห่งปริมณฑล) มีสถาน อนามัย 81.34% ของตำบลทั้งหมดและสำนักงานตํานกครุอีก 2.6% ของหมู่บ้านทั้งหมด นอกจากนี้ก็มีคลินิกเอกชน สถานพยาบาลเอกชนและยังมีโรงพยาบาลโรงเรียนนายเรือ (สมุทรปราการ) โรงพยาบาลจันทบุรีเบกษา (กำแพงแสน) และโรงพยาบาลชลประทาน (ปากเกร็ด)

จังหวัดในปริมณฑลของกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์อย่างมาก เนื่องจากเป็นจังหวัดที่ต่อเนื่องกับพื้นที่กรุงเทพมหานคร จึงรับการขยายตัวของกิจกรรมด้านสาธารณสุข จากกรุงเทพ โดยเฉพาะทางด้านโรงพยาบาลเฉพาะโรค ซึ่งในจังหวัดปทุมธานีคือ โรงพยาบาล ัฎฐารักษ์ โรงพยาบาลอำเภอในปริมณฑล ส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก (10 เตียง) ซึ่งเมื่อ เทียบกับ ขนาดประชากรแล้วยังนับว่าขาดแคลนอยู่มาก และทางอำเภอโดยเฉพาะในจังหวัดปทุมธานียังขาด แคลนโรงพยาบาลอำเภอ ทำให้ประชากรเดินทางไปใช้บริการในกรุงเทพ

ส่วนในเขตสุขภาพเทศบาลประจําชาติปัตย์ และคลองหลวงนั้น มีโรง พยาบาลรัฐ 2 แห่ง คือ โรงพยาบาลธัญรักษ์ และโรงพยาบาลชุมชนประจําชาติปัตย์ สถานีอนามัย 1 แห่ง คือสถานีอนามัยคลองหนึ่ง แพทย์ 9 คน พยาบาล 50 คน ผู้ช่วยพยาบาล 81 คน

<p>๒๕๓๓</p> <p>ที่ตั้งสถานศึกษาและสาธารณูปโภค -</p> <p>สาธารณูปการ</p>	<p>การศึกษาระดับมัธยมศึกษา</p> <p>บริหารงานส่วนงานที่ขึ้นต่อราชการ</p> <p>และที่ของส่วนราชการในเขตจังหวัด</p> <p>แผนที่ 2.7.1</p> <p>มาตราส่วน</p>
--	--

เตียงคนไข้ 410 เตียง ในภาคเอกชนมีสถานพยาบาล 2 แห่ง มีเตียง และไม่มีเตียง 13 แห่ง
 ร้านขายยา 41 แห่ง แพทย์ 18 คน พยาบาล 14 คน และผู้ช่วยพยาบาลอีก 19 คน (กระทรวง
 มหาดไทย, สำนักผังเมือง 2530 : 3-5) และปัจจุบันโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้
 เปิดให้บริการเพิ่มอีก 1 โรงพยาบาลแล้ว

ค. สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น สวนสาธารณะ สวนหย่อม ที่
 ว่าง สนามกีฬา โรงภาพยนตร์ มีโรงภาพยนตร์ในชุมชนประชาธิปไตยอยู่ 2 แห่ง จำนวนที่นั่งโรง
 ละ 700-800 ที่นั่ง แต่ส่วนอื่น ๆ ยังขาดอยู่มาก ส่วนชุมชนคลองหลวงนั้น มีเพียงสนามเด็กเล่น
 และสนามบาสเก็ตบอล ซึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกัน

นอกเหนือไปจากบริการทางการศึกษา สาธารณะสุข นันทนา
 การ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วยังมีห้องสมุดประชาชน 1 แห่ง ในชุมชนสุขาภิบาลคลองหลวง ซึ่งมี
 บริเวณเป็นเอกเทศและมีจำนวนผู้มาใช้เฉลี่ยวันละ 10 คน

1.2.3 ประชากรและการกระจายตัว

ก. สัดส่วนประชากรของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลและชุมชน
 สุขาภิบาลประชาธิปไตยและคลองหลวง

ในปี 2524 กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีพื้นที่เมืองประมาณ
 667 ตารางกิโลเมตร ขยายตัวเพิ่มจากในปี 2510 ที่มีเพียง 250 ตารางกิโลเมตร และในปี
 2523 ซึ่งมี 500 ตารางกิโลเมตร มีประชากรถึง 6 ล้านคน ปี 2524 มี 7 ล้านคน ปี 2530 มี
 8.2 ล้านคน มีพื้นที่ที่พัฒนาแล้ว (เป็นที่อยู่อาศัย อุตสาหกรรม ฯลฯ) ประมาณ 1,304 ตาราง
 กิโลเมตร แสดงว่ากรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีการขยายตัวทั้งด้านพื้นที่และประชากร ซึ่งมี
 ลักษณะการขยายตัวแบบรอบทิศทางตามเส้นทางการคมนาคมที่สำคัญ โดยเฉพาะทางเหนือและทาง
 ตะวันออกมีการขยายตัวสูง โดยมีการเพิ่มจำนวนประชากรในปริมณฑลช่วงปี 2524-2530 มากที่
 สุดที่จังหวัด สมุทรปราการรองลงมา คือ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร และนครปฐม ตามลำดับ
 (ตารางที่ 2.5) (เพิ่ม 184,613/168,062/83,082/49,932 คน ตาม ลำดับ) การที่จังหวัด
 ปทุมธานีมีการเพิ่มของประชากรในช่วง 6 ปีที่ผ่านมารองจากสมุทรปราการ และนนทบุรีนั้น แสดง
 ให้เห็นถึงความสำคัญของจังหวัดปทุมธานีในปริมณฑลของกรุงเทพได้เป็นอย่างดี

ปี พ.ศ.2530 จังหวัดปทุมธานี มีประชากรรวม 415,193 คน มีพื้นที่ 1,528.157 ตารางกิโลเมตร มีความหนาแน่นประชากรเท่ากับ 272 คน/ตารางกิโลเมตร ในจำนวนนี้ เป็นประชากรชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปไตย 36,653 คน และสุขาภิบาลคลองหลวง 40,489 คน รวม 77,142 คน (ประมาณร้อยละ 18.58 ของประชากรทั้งจังหวัด) มีความหนาแน่น 1,820 คน/ตารางกิโลเมตร และ 382 คน/ตารางกิโลเมตร ตามลำดับ (ตารางที่ 2.6) ซึ่งนับว่ามีความหนาแน่นของประชากรสูงกว่าค่าเฉลี่ยความหนาแน่นของประชากรทั้งจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปไตย ซึ่งสูงกว่าสุขาภิบาลคลองหลวง เกือบ 5 เท่า และสูงกว่าทั้งจังหวัดประมาณเกือบ 7 เท่าตัว

การที่ชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปไตยมีความหนาแน่นของประชากรมากกว่าสุขาภิบาลคลองหลวง อาจเป็นเพราะเป็นชุมชนที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานครมากกว่า เป็นศูนย์กลางที่สำคัญด้านพาณิชยกรรม และคมนาคม และมีพื้นที่น้อยกว่าชุมชน สุขาภิบาลคลองหลวง มาก (ประมาณ 4 เท่า)

ตารางที่ 2.5 แสดงจำนวนประชากร ความหนาแน่นของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปี พ.ศ. 2524 และ 2530

พื้นที่	พ.ศ. 2524		พ.ศ. 2530	
	จำนวนประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/กม. ²)	จำนวนประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/กม. ²)
กรุงเทพมหานคร	5,331,402	3,399	5,609,352	3,584
นครปฐม	569,649	262	619,518	286
นนทบุรี	403,809	648	571,871	919
ปทุมธานี	332,111	217	415,193	272
สมุทรปราการ	557,292	626	741,905	739
สมุทรสาคร	270,744	318	334,170	383

รวม	7,465,007	997	8,292,009	1,085
-----	-----------	-----	-----------	-------

ที่มา : สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.6 จำนวนประชากร พื้นที่ และความหนาแน่นของจังหวัดปทุมธานี
 สุขาภิบาลประชาธิปไตย และสุขาภิบาลคลองหลวง

พื้นที่	จำนวนพื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร (คน)			ความหนาแน่น (คน/กม. ²)		
		2524	2527	2530	2524	2527	2530
จ.ปทุมธานี	1,528.157	332,111	366,767	415,193	217	240	272
สุขาภิบาล ประชาธิปไตย	20.14	22,600	28,044	36,653	1,122	1,392	1,820
สุขาภิบาล คลองหลวง	105.935	30,472	33,731	40,489	288	318	382
รวมพื้นที่สุขา ภิบาลประชา ธิปไตย- คลองหลวง	126.075	53,072	61,775	77,142	421	490	612

ที่มา : กองทะเบียนราษฎร กระทรวงมหาดไทย

ข. การเปลี่ยนแปลงประชากร

ภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีอัตราการเพิ่มของประชากรสูงกว่าภาคอื่น ๆ ของประเทศ อันเป็นผลมาจากการอพยพ ย้ายถิ่นของประชากรจากภาคต่าง ๆ จังหวัดที่มีการย้ายถิ่นเข้ามาเป็นเขตชุมชนที่ขยายตัวสูงมาก เป็นแหล่งพักอาศัย และแหล่งงานที่ขยายตัวต่อจากกรุงเทพมหานคร

จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปริมณฑลก็มีลักษณะนี้เช่นกัน ในสาขาวิชาประชากรศาสตร์ และสาขาวิชาคลองหลวง เป็นชุมชนที่มีอัตราการอพยพเข้ามาสูงกว่าการอพยพออก และอัตราการอพยพเข้าและออกค่อนข้างสูงซึ่งมีประชากรวัยแรงงานในวัยหนุ่มสาวมากเกือบ 2 ใน 3 ของวัยแรงงานทั้งหมด

ในเขตสาขาวิชาประชากรศาสตร์ จำนวนประชากรเกิดและตายย้อนหลังตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2521-2527 ในระยะ 7 ปี จำนวนคนเกิดค่อนข้างสูง และจำนวนคนตายค่อนข้างต่ำ ในช่วง 5 ปีแรก อัตราการเกิดเฉลี่ยประมาณพันละ 14.93 คนต่อปี และอัตราการตายประมาณพันละ 3.83 คนต่อปี (ตารางที่ 2.7 และแผนภูมิที่ 2.1) อัตราการเพิ่มโดยธรรมชาติ เฉลี่ยประมาณพันละ 10.98 คนต่อปี จำนวนประชากรอพยพเข้ามาสูงกว่าอพยพออก อัตราการอพยพเข้าและออกค่อนข้างสูง ซึ่งจะเห็นได้ชัดมากในช่วงปี 2526-2527 อาจเนื่องมาจาก เป็นแหล่งธุรกิจทางการค้ามากมายเป็นย่านธุรกิจและศูนย์กลางตลาดของสินค้าจากภาคเหนือ ทำให้มีการจัดสรรที่ดินพร้อมทั้งอาคารพักอาศัยและอาคารพาณิชย์ ยังผลให้สาขาวิชาประชากรศาสตร์ เป็นแหล่งกลางของตลาด และศูนย์กลางธุรกิจของชุมชนบริเวณโดยรอบและชุมชนบริเวณใกล้เคียงด้วย

ในเขตสาขาวิชาคลองหลวง จำนวนประชากรที่เกิดและตายย้อนหลังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2527 ในระยะเวลา 7 ปี จำนวนคนเกิดจะเริ่มลดลง อัตราการเกิดค่อนข้างต่ำ ในช่วง 5 ปีแรก เฉลี่ยประมาณพันละ 11.98 คนต่อปี อัตราการตายเริ่มลดลง เฉลี่ยประมาณ พันละ 3.38 คนต่อปี ในช่วง 5 ปีนั้น (ตารางที่ 2.8 และแผนภูมิที่ 2.2) จึงทำให้อัตราการเพิ่มโดยธรรมชาติต่ำเฉลี่ยประมาณ พันละ 8.60 คนต่อปี จำนวนประชากรอพยพเข้ามาสูงกว่าอพยพออก ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนในช่วงปี 2526-2527 อัตราการอพยพเข้าและออกค่อนข้างสูง สาเหตุเกิดจากการย้ายถิ่นเพื่อประกอบอาชีพ เพราะในเขตสาขาวิชาคลองหลวงเป็นแหล่งอุตสาหกรรม ดังนั้นแรงงานจึงอพยพเข้ามาทำงานทำ

ตารางที่ 2.7 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรสมาชิกสภาวิชาชีพ

พ.ศ.	จำนวนประชากร	การเพิ่มโดยธรรมชาติ					การเพิ่มโดยการอพยพ					การเปลี่ยนแปลง จำนวน
		เกิด ต่อต้น	อัตรา ตาย	อัตรา เพิ่มโดย ธรรมชาติ	ย้ายเข้า ต่อต้น	อัตรา ย้ายออก ต่อต้น	อัตรา การ อพยพ	จำนวน				
2521	20,314	396	19.49	117	5.76	13.72	1,216	59.86	755	37.17	22.69	34.41
2522	21,074	323	15.33	102	4.48	10.49	1,393	66.10	848	40.24	25.86	36.45
2523	21,675	260	12.01	60	2.77	9.23	1,303	60.11	754	34.79	25.32	34.55
2524	22,600	332	14.69	58	2.57	12.12	1,579	69.87	934	41.33	28.54	40.66
2525	23,741	312	13.14	76	3.20	9.94	2,125	89.51	1,264	51.24	36.27	54.21
2526	25,618	280	10.92	86	3.36	7.57	2,847	111.13	1,164	45.44	65.70	73.27
2527	28,044	298	10.63	95	3.39	7.24	4,415	157.43	2,195	78.27	79.16	86.40

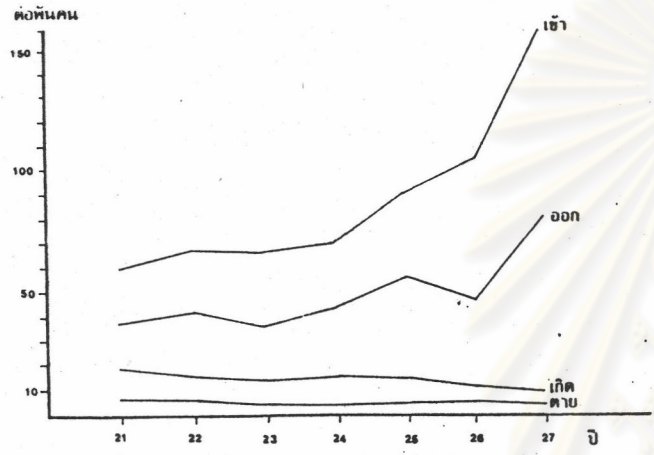
ที่มา : กองทะเบียนราษฎร กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ 2.8 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากร สุขาภิบาลคลองหลวง

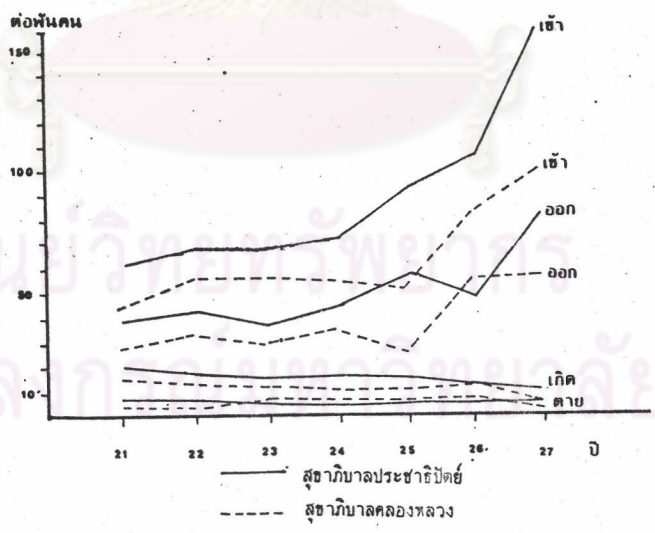
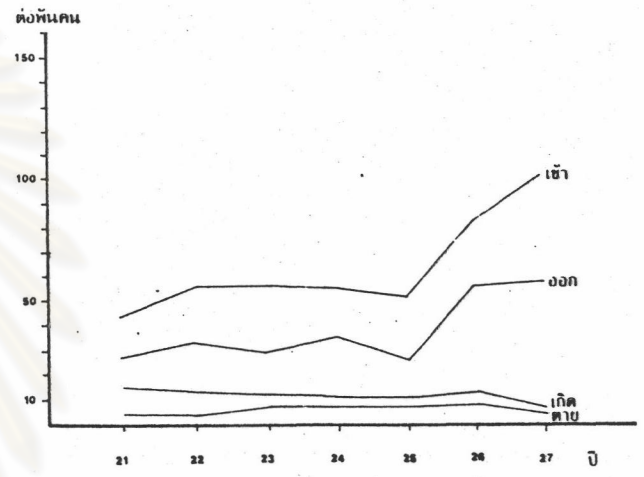
พ.ศ.	จำนวนประชากร	การเพิ่มโดยธรรมชาติ					การเพิ่มโดยการอพยพ					การเปลี่ยนแปลง จำนวน
		เกิด ต่อตัน	อัตรา ตาย	ตาย ต่อตัน	อัตรา เพิ่มโดย ธรรมชาติ	ย้ายเข้า	อัตรา ต่อตัน	ย้ายออก	อัตรา ต่อตัน	อัตราการ อพยพ		
2521	26,650	378	14.18	9	3.64	10.54	1,103	41.39	618	23.18	18.21	28.75
2522	28,261	355	12.56	68	2.41	10.15	1,601	56.65	884	31.27	25.38	35.32
2523	29,450	339	11.51	115	3.90	7.61	1,654	56.16	880	29.88	26.28	33.83
2524	30,472	352	11.55	108	3.54	8.01	1,711	56.14	1,054	34.59	21.55	29.56
2525	31,593	319	10.10	107	3.39	6.71	1,606	50.83	732	23.17	27.66	33.37
2526	33,167	392	11.82	136	4.10	7.72	2,708	81.65	1,828	55.12	26.53	34.25
2527	33,731	186	5.51	82	2.43	3.08	3,414	101.21	1,1874	55.56	45.66	48.74

ที่มา : กองทะเบียนราษฎร กระทรวงมหาดไทย

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงอัตราเกิด ตาย ย้ายเข้า ย้ายออกในเขตสุขภาพประชาธิปัตย์ ปี พ.ศ.2521-2527

แผนภูมิที่ 2.2 แสดงอัตราเกิด ตาย ย้ายเข้า ย้ายออกในเขตสุขภาพคลองหลวง ปี พ.ศ.2521-2527

ตารางที่ 2.9 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรสุขภาพเทศบาลประจําเมือง และสุขภาพเทศบาลเมือง เชียงใหม่ พ.ศ. 2521 และ 2525

พื้นที่	พ.ศ.	จำนวนประชากร	การเพิ่มโดยธรรมชาติ						การเพิ่มโดยการอพยพ				การเปลี่ยนแปลง (จำนวน)
			เกิด	อัตราต่อพัน	ตาย	อัตราต่อพัน	อัตราเพิ่ม	ย้ายเข้า	อัตราต่อพัน	ย้ายออก	อัตราต่อพัน	อัตราอพยพ	
ส.ประจําเมือง	2521	20,314	396	19.49	117	5.76	13.73	1,216	59.86	755	37.17	22.69	38.41
	2525	23,741	312	13.14	76	3.20	9.94	2,125	89.51	1,264	53.24	36.27	45.21
	2527	28,044	298	10.63	95	3.39	7.24	4,415	157.43	2,195	78.27	79.16	86.40
ส.เมืองหลวง	2521	26,650	378	14.18	97	3.64	10.54	1,103	41.39	618	23.81	18.21	28.75
	2525	31,593	319	10.10	107	3.39	6.71	1,606	50.83	732	23.17	27.66	33.37
	2527	33,731	186	5.51	82	2.43	3.08	3,414	101.21	1,874	55.56	45.66	48.74
รวม ส.ประจําเมืองและ ส.เมืองหลวง	2521	46,964	774	16.48	214	4.56	11.93	2,319	49.38	1,373	29.24	20.14	32.07
	2525	55,334	631	11.40	183	3.31	8.10	3,731	67.43	1,996	36.07	31.36	39.46
	2527	61,775	484	7.83	177	2.87	4.97	7,829	126.73	4,069	65.87	60.87	65.86

ที่มา : กองทะเบียนราษฎร กระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ : จังหวัดปทุมธานี ปี 2521 มีจำนวนประชากร 309,162 คน

2525 มีจำนวนประชากร 341,336 คน

2527 มีจำนวนประชากร 366,767 คน

1.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

1.3.1 สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวม

จากรูปแบบการพัฒนาในอดีตที่ผ่านมาของ กทม. และปริมณฑล ในปี 2524 และ 2528 ความแตกต่างระหว่างจังหวัดที่มีโครงสร้างรายได้สำคัญพึ่งพากับสาขาอุตสาหกรรม และจังหวัดที่มีโครงสร้างรายได้สำคัญพึ่งพากับสาขาเกษตรกรรมนั้นเห็นได้อย่างชัดเจน คือ จังหวัดที่มีโครงสร้างพึ่งพากับการอุตสาหกรรม จะมีมูลค่าเพิ่มรวดเร็วกว่า เช่น จังหวัดสมุทรปราการและปทุมธานี ส่วนกรุงเทพฯ นั้นเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงที่สุด (ตารางที่ 2.10 และ 2.11)

จากการแบ่งโครงสร้างของผลิตภัณฑ์มวลรวมออกเป็น 3 สาขาหลัก คือ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม บริการ (ตารางที่ 2.11) ปรากฏว่าจังหวัดปทุมธานี เป็นจังหวัดที่มีโครงสร้างพึ่งพากับอุตสาหกรรม คือมีสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในสาขาอุตสาหกรรมมากกว่าร้อยละ 50 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดและแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญของจังหวัดปทุมธานี ก็คือ บริเวณ ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง

1.3.2 การจ้างงาน

ภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีลักษณะสำคัญของการจ้างงานและการมีงานทำ ในช่วง ปี 2513 และ 2523 ดังนี้ คือ

ก. ประชากรวัยแรงงาน

กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มี 3.2 ล้านคน ในปี 2513 และ 71.71% ในปี 2523 (ตารางที่ 2.12) ในจำนวนนี้มีกำลังแรงงานประมาณ 57.72% และ 58.95% ของประชากรวัยแรงงานในปี 2513 และ 2523 ตาม ลำดับ (ตารางที่ 2.13) โดยที่ กรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่มีร้อยละของกำลังแรงงานต่อประชากรวัยแรงงานน้อยกว่าจังหวัดอื่นในปริมณฑล ทั้ง 2 ช่วงปี (คือประมาณร้อยละ 53.59 และ 56.34 ตามลำดับ) ส่วนปทุมธานีนั้นมี ร้อยละ 71.15 รองจากนครปฐมซึ่งมีสูงที่สุดในกรุงเทพมหานครปริมณฑล

ตารางที่ 2.10 มูลค่าผลิตภัณฑ์กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามสาขาการผลิต พ.ศ. 2528 และ 2528 รายจังหวัด

ล้านบาท

จังหวัด	กรุงเทพมหานคร		สมุทรปราการ		สมุทรสาคร		นครปฐม		นนทบุรี		ปทุมธานี	
	2524	2528	2524	2528	2524	2528	2524	2528	2524	2528	2524	2528
สาขาการผลิต												
1. สาขาเกษตรกรรม	1,240.6	983.9	948.1	752.5	1,348.7	1,016.8	1,298.2	1,627.2	412.9	364.9	559.6	788.7
- กสิกรรม	676.8	511.8	253.4	229.1	245.4	183.5	1,038	1,351.5	366.6	318.4	504.2	700.2
- ปศุสัตว์	518.6	425.5	35.4	33.8	27.4	23.3	232.2	241.9	29.4	36.9	37.3	51.4
- ประมง	45.2	46.6	659.3	489.6	1,075.9	810.0	27.6	33.8	16.9	9.6	18.1	37.1
- ป่าไม้	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
2. สาขาอุตสาหกรรม	46,470.9	53,441.2	9,164	11,099.9	991.8	1,492.7	1,256.9	1,565.8	1,096.1	1,235.8	2,935.5	5,094.5
- เหมืองแร่และขุดหิน	0.0	0.0	73.4	217.8	14.0	12.8	2.1	2.1	1.9	1.9	47.5	47.9
- อุตสาหกรรม	36,629.8	42,971.5	8,256.4	9,789.0	772.2	1,081.8	950.4	1,227.6	796.0	804.6	2,579.7	4,671.1
- การก่อสร้าง	7,693.8	7,790.2	193.7	209.4	34.1	79.9	88.8	128.4	174.3	248.7	35.4	53.4
- การไฟฟ้าและประปา	2,147.3	2,679.5	640.5	883.7	171.5	318.2	215.6	207.7	123.9	180.6	272.9	322.1
3. สาขาบริการ	61,866.3	80,005.6	1,801.8	2,446.2	786.5	975.6	1,629.8	1,794.7	1,120.3	1,552.8	789.4	1,135.7
- การคมนาคมขนส่ง	8,357.1	13,348.1	206.1	350.3	89.2	126.0	309.1	226.4	118.2	187.1	54.5	83.5
- การค้าส่งและค้าปลีก	16,491.8	18,189.4	822.0	1,016.4	396.8	452.2	662.6	718.2	452.1	614.4	321.1	458.4
- การธนาคารและการประกันภัย	12,797.6	18,638.2	220.6	401.2	99.3	165.6	171.4	285.8	175.0	257.4	83.6	162.4
- ที่อยู่อาศัย	1,328.1	1,771.1	62.5	73.2	25.3	29.7	54.4	59.6	46.2	57.0	33.5	38.9
- การบริหารและการป้องกันประเทศ	4,105.5	4,298.5	78.3	94.8	48.1	54.8	155.5	170.1	93.4	115.9	73.1	91.5
- การบริการ	18,786.2	23,760.3	412.3	510.3	127.8	147.3	276.8	334.6	235.4	321.0	223.6	301.0
มวบรวมผลิตภัณฑ์ (1 + 2 + 3)	109,577.8	134,430.7	11,914.2	14,298.6	3,127.0	2,485.1	4,184.9	4,987.7	2,629.3	3,153.5	4,284.5	7,018.9

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 2.11 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล (ปี 2528)
รายสาขาเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และบริการ

	เกษตรกรรม	อุตสาหกรรม	บริการ	รวม
1. กรุงเทพมหานคร	983.9	53,441.2	80,005.6	134,430.7
(%)	(0.7)	(39.8)	(59.5)	(100)
2. สมุทรปราการ	752.5	11,099.9	2,446.2	14,298.6
(%)	(5.3)	(77.6)	(17.1)	(100)
3. สมุทรสาคร	1,016.8	1,492.7	975.6	3,485.1
(%)	(29.2)	(42.8)	(28.0)	(100)
4. นครปฐม	1,627.2	1,565.8	1,794.7	4,987.7
(%)	(32.6)	(31.4)	(36.0)	(100)
5. นนทบุรี	364.9	1,235.8	1,552.8	3,153.5
(%)	(11.6)	(39.2)	(49.2)	(100)
6. ปทุมธานี	788.7	5,094.8	1,35.7	7,018.9
(%)	(11.2)	(72.6)	(16.2)	(100)
รวมกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	5,534.0	73,929.9	87,910.6	167,374.5
(%)	(3.3)	(42.2)	(52.5)	(100)

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ข. กำลังแรงงาน

กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีรวม 1.8 ล้านคน ในปี 2513 และเพิ่มเป็น 3.1 ล้านคน ในปี 2523 ส่วนใหญ่จะอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีอัตราการว่างงาน 3.4% และ 6.4% ของกำลังแรงงาน โดยที่ผู้ว่างงานส่วนใหญ่จะอยู่ในกรุงเทพมหานครและอัตราการว่างงานในกรุงเทพมหานคร คือ 4.1% และ 7.4% สูงกว่าอัตรา การว่างงานในปริมณฑลซึ่งมีอัตราการว่างงานประมาณ 3.5% และ 6.4% ตามลำดับ ส่วนปทุมธานีนั้นอัตราการว่างงานเท่ากับ 2.17% ในปี 2513 และ 2.35% ในปี 2523 รองจาก กรุงเทพมหานคร นนทบุรี และสมุทรปราการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังเป็นชุมชนที่เจริญก็จะมีอัตรา การว่างงานสูง

ตารางที่ 2.12 แสดงประชากรวัยแรงงาน กำลังแรงงาน ผู้มีงานทำ ผู้ว่างงานในกรุงเทพมหานคร-ปริมณฑล ปี 2513 และ 2523

		ประชากรวัยแรงงาน		กำลังแรงงาน		ผู้มีงานทำ		ผู้ว่างงาน	
		: คน	ร้อยละ	: คน	ร้อยละ	: คน	ร้อยละ	: คน	ร้อยละ
กรุงเทพมหานคร	'13	2,212,813	69.49	1,185,759	64.52	1,136,860	64.10	48,899	76.05
	'23	3,735,072	71.71	2,104,224	68.54	1,948,275	67.72	155,949	79.66
นนทบุรี	'13	186,559	5.86	114,841	6.24	112,045	6.32	2,796	4.35
	'23	288,667	5.54	174,558	5.69	164,924	5.74	9,634	4.92
ปทุมธานี	'13	154,887	4.86	110,204	6.00	106,843	6.02	3,361	5.23
	'23	239,077	4.59	165,964	5.40	160,342	5.58	5,622	2.87
สมุทรปราการ	'13	211,954	6.97	135,978	7.40	130,889	7.38	5,089	7.91
	'23	370,424	7.11	229,019	7.46	215,896	7.51	13,123	6.70
สมุทรสาคร	'13	131,409	4.13	89,807	4.89	87,928	4.96	1,879	2.92
	'23	184,797	3.55	121,884	3.97	117,090	4.07	4,794	2.45
นครปฐม	'13	276,710	8.69	201,307	10.95	199,031	11.22	2,276	3.54
	'23	390,225	7.50	274,381	8.94	267,726	9.32	6,655	3.40
รวมปริมณฑล	'13	971,536	30.51	652,137	35.48	636,736	35.90	15,401	23.95
	'23	1,473,190	28.29	965,806	31.46	925,978	32.22	39,928	20.34
กรุงเทพมหานคร- ปริมณฑล	'13	3,184,339	100	1,837,896	100	1,773,596	100	64,300	100
	'23	5,208,262	100	3,070,030	100	2,874,253	100	195,777	100

ตารางที่ 2.13 ร้อยละของกำลังแรงงาน ผู้มีงานทำ และผู้ว่างงานต่อประชากร
วัยแรงงาน ปี 2513 และ 2523

	ร้อยละของประชากรวัยแรงงาน			ร้อยละของประชากรวัยแรงงาน		
	กำลังแรงงาน	ผู้มีงานทำ	ผู้ว่างงาน	กำลังแรงงาน	ผู้มีงานทำ	ผู้ว่างงาน
กรุงเทพมหานคร	53.59	51.38	2.21	56.34	52.16	4.18
นนทบุรี	61.56	60.06	1.50	60.47	57.13	3.34
ปทุมธานี	71.15	68.98	2.17	69.42	67.07	2.35
สมุทรปราการ	61.26	58.97	2.29	61.83	58.28	3.55
สมุทรสาคร	68.34	66.91	1.43	65.95	63.36	2.59
นครปฐม	72.75	71.93	0.82	70.31	68.61	1.70
ปริมณฑล	67.13	65.54	1.59	65.56	62.86	2.70
กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	57.72	55.70	2.02	58.95	55.19	3.76

ที่มา : สัมภาษณ์ประชากร 2513 และ 2523 โดยสำนักผังเมือง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.14 การเปลี่ยนแปลงการจ้างงานของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
รายสาขา ปี พ.ศ. 2513-2523

สถานที่พักอาศัย	เกษตรกรรม-เหมืองแร่	อุตสาหกรรม	บริการและอื่น	รวม
กรุงเทพมหานคร	-0.9	7.2	6.0	5.7
นนทบุรี	-0.7	8.4	7.6	4.2
ปทุมธานี	1.3	12.6	7.6	4.5
สมุทรปราการ	-1.7	10.5	6.8	5.4
สมุทรสาคร	0.6	8.2	5.0	3.0
นครปฐม	1.8	10.5	6.3	3.5
กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	0.4	8.0	6.2	5.2

ที่มา : สัมมะโนประชากร ปี 2513 และ 2523 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ค. ผู้มีงานทำในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลนั้น กระจายอยู่ใน
สาขาการผลิตที่สำคัญคือ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และบริการ โดยสัดส่วนของผู้มีงานทำในแต่ละ
สาขาเป็นร้อยละ 28.20 และ 52% ในปี 2513 และสัดส่วนได้เปลี่ยนเป็นร้อยละ 18.27
และ 55 ในปี 2523 จะเห็นได้ว่าผู้มีงานทำในสาขาเกษตรกรรมลดลง และผู้มีงานทำในสาขา
อุตสาหกรรมและบริการเพิ่มขึ้น จังหวัดปทุมธานี ก็เช่นกัน สาขาเกษตรกรรม ลดจาก 67.31%
ในปี 2513 เหลือ 49.08% ในปี 2523 อุตสาหกรรมเพิ่มจาก 10.34% เป็นมากกว่าเท่าตัว คือ
24.68% ซึ่งมีอัตราเพิ่มเฉลี่ย 12.6% ต่อปี นับว่าสูงที่สุดในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ส่วน
สาขาบริการเพิ่มจาก 22.35 เป็น 26.24% แต่ส่วนใหญ่ผู้มีงานทำในจังหวัดปทุมธานีจะอยู่ในภาค
เกษตรกรรม

ในเขตสุขภาพปราชัยปัตย์และสุขภาพคลองหลวง จากการสำรวจของสำนักผังเมืองมีประชากรทั้งหมดในปี 2526 มี 80,684 คน มีวัยแรงงานทั้งหมด 62,934 คน หรือ 78% ของประชากรทั้งหมด โดยในวันแรงงานนี้เป็นผู้ที่อยู่ในกำลัง แรงงาน 34,110 คน หรือ 54.20% ของประชากรวัยแรงงาน โดยเป็นผู้มีงานทำที่มีรายได้ ร้อยละ 86.70 ของผู้มีที่อยู่ในวัยกำลังแรงงาน หรือประมาณ 29,573 คน และ 13.30% เป็นผู้ว่างงาน ผู้มีงานทำที่มีรายได้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพแรงงานการผลิต 56.5% อาชีพเกี่ยวกับการค้า 16.6% อาชีพงานวิชาชีพ 10% อาชีพขนส่ง 4.7% อาชีพงานเสมียน 4% อาชีพบริการ 3.9% อาชีพเกษตร-ประมง 2.5% นอกนั้นเป็นอาชีพบริหาร และจำแนกเข้าประเภทไม่ได้ ประมาณ 0.9% และ 0.8%

ประชากรมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 11,721 บาท/คน/ปี

1.3.3 การอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมการผลิตในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จะกระจุกตัวหนาแน่นใน 2 พื้นที่ คือ จังหวัดกรุงเทพมหานคร และสมุทรปราการ ซึ่งเกิดจากความได้เปรียบในด้านศูนย์กลางต่าง ๆ รongลงมาได้แก่ นนทบุรี สมุทรสาคร นครปฐม และปทุมธานี มีโรงงานอุตสาหกรรมรวม 22,518 แห่ง คนงาน 729,462 คน อยู่ในจังหวัดปทุมธานี 664 แห่ง (ร้อยละ 2.95) มีคนงาน 67,486 คน (ร้อยละ 9.24) (ตาราง 2.15)

โดยทั่วไปแล้วในพื้นที่ที่มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมอยู่มากจะมีจำนวนคนงานอยู่มากด้วยสำหรับพื้นที่สมุทรสาคร และปทุมธานี มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมน้อยกว่าจังหวัดนนทบุรีและนครปฐม แต่กลับมีคนงานมากกว่า ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่นี้เป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งต้องใช้แรงงานเป็นจำนวนมากและส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมประเภทการผลิตสิ่งทอ และเครื่องแต่งกาย ซึ่งมีอยู่มากใน 2 จังหวัดนี้ (กระทรวงมหาดไทย, สำนักผังเมือง 2527 : 50)

ในชุมชนสุขภาพปราชัยปัตย์และคลองหลวงจังหวัดปทุมธานี โรงงานอุตสาหกรรมจากการสำรวจของสำนักผังเมืองในปี 2526 มีทั้งสิ้นประมาณ 237 แห่ง (ในปี 2530 สุขภาพคลองหลวงแห่งเดียวมี 216 แห่ง) โดยจำแนกเป็นอุตสาหกรรมประเภทสิ่งทอและผลิตภัณฑ์ 20% ซึ่งมีมากที่สุด รองลงมาคือ อุตสาหกรรมผลิตอาหาร 14% อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์ 11% ผลิตภัณฑ์แร่โลหะ 9% ผลิตภัณฑ์แร่โลหะ 9% อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม

เสื้อผ้าสำเร็จรูป 5% ประเภทอาหารสัตว์ การพิมพ์ ตกแต่งสิ่งพิมพ์ เครื่องจักรและอุปกรณ์
อุตสาหกรรมทำรองเท้า ผลิตภัณฑ์กระดาษ ผลิตภัณฑ์พลาสติก ประเภทละ 2% และอื่น 3%

กิจการอุตสาหกรรมส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก และอุตสาหกรรมขนาด
กลาง อุตสาหกรรมขนาดใหญ่มี 10% ของโรงงานทั้งหมด เป็นโรงงานทอผ้า ปั่นด้าย ทำเส้นใย
เทียม ซึ่งจะอยู่ในเขตสุขาภิบาลคลองหลวงทั้งหมด

อุตสาหกรรมร้อยละ 39 เปิดดำเนินการเมื่อ 5 ปีที่แล้ว โดย
เฉพาะในนิคมอุตสาหกรรมใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมผลิตอาหาร สิ่งทอ ผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ และ
อุตสาหกรรมซ่อมเครื่องยนต์ อุตสาหกรรมที่เปิดมานานเกิน 10 ปีแล้วนั้น มี 27% ส่วนใหญ่เป็น
โรงงานขนาดกลาง ผลิตสิ่งทอและผลิตภัณฑ์จากยาง มีอัตราเพิ่มเฉลี่ยในช่วง 5 ปีหลัง
(2521-2525) ประมาณ 23% /ปี (กระทรวงมหาดไทย, สำนักผังเมือง 2526 : 215) ซึ่ง
เป็นช่วงที่มีอัตราการย้ายเข้าย้ายออก ในปี 2525 ของ ชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปไตย-คลอง
หลวงสูงกว่าในปี 2521 (อัตราต่อพันเท่ากับ 36.7 ในปี 2525 กับ 20.14 ในปี 2521) ซึ่ง
ส่วนนี้อาจเนื่องมาจากการอพยพเข้าเพื่อเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรม จากการขยายตัวของ
อุตสาหกรรมในช่วง 5 ปี คือปี พ.ศ.2521-2525 จึงปรากฏว่าการใช้ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรม
ในพื้นที่ชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปไตย - คลองหลวงสูงขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากในช่วงปี พ.ศ.
2516-2527 การใช้ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรมมีอัตราการขยายตัว 10.6 คือ เพิ่มโดยเฉลี่ยปีละ
143.5 ไร่ เทียบกับในช่วงปี พ.ศ. 2527-2530 ที่เพิ่มเพียงปีละ 58.6 ไร่ โดยเฉลี่ยปีละ
58.65 ไร่ ส่วนการใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัยนั้น ปรากฏว่าเพิ่งจะมีการ ขยายตัวมากในช่วง 3
ปีที่ผ่านมา (2527-2530) ซึ่งมีการเพิ่มเฉลี่ยปีละ 187.6 ไร่ ซึ่งนับว่า สูงกว่าในช่วง 10 ปี
ก่อนหน้านั้น (2516-2527) ที่มีการเพิ่มเฉลี่ยปีละ 76.6 ไร่

แรงงานในภาคอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่จะมีอายุ 25-44 ปี รอง
ลงมาอยู่ในช่วงอายุ 11-24 ปี มี 90% จบการศึกษาแค่ชั้นระดับต้น (ประถม-มัธยม) จบอาชีว
8% จบมหาวิทยาลัย และไม่มีการศึกษาในสัดส่วนเดียวกันคือ ประมาณ 1% ส่วนใหญ่เป็นในภาค
กลาง โดยเฉพาะ ปทุมธานี และกรุงเทพมหานคร 71% รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ภาคเหนือ และภาคใต้ ในสัดส่วนร้อยละ 16, 10, และ 3 ตามลำดับ แรงงานส่วนใหญ่พักอยู่
ในจังหวัดปทุมธานี (87%) 13% อยู่ในกรุงเทพฯ และส่วนใหญ่จะพักอยู่นอกโรงงาน เนื่องจาก
ภายในโรงงานมีไม่เพียงพอ (สัดส่วน นอกโรงงาน ต่อ ในโรงงาน เท่ากับ 60 : 40)
แรงงานส่วนใหญ่พักอยู่ไกลจากที่ทำงานประมาณ 5 กิโลเมตร (43%) ที่พักอยู่ห่าง 20 กิโลเมตร
มี 32% และ 10 กิโลเมตรมีประมาณ 25% ของจำนวนแรงงานที่พิกนออกโรงงาน (กระทรวง
มหาดไทย, สำนักผังเมือง 2526 : 216)

ตารางที่ 2.15 แสดงจำนวนโรงงาน และแรงงานอุตสาหกรรมของภาค กทม. และปริมณฑล ปี 2530

จังหวัด	โรงงาน		แรงงาน	
	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กรุงเทพมหานคร	17,148	76.15	403,015	55.21
สมุทรปราการ	2,558	11.36	177,264	24.28
นนทบุรี	775	3.44	22,511	3.08
สมุทรสาคร	689	3.06	34,772	4.76
นครปฐม	684	3.04	24,414	3.34
ปทุมธานี	664	2.95	67,486	9.24
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	22,518	100.00	729,462	100.00

ที่มา : กรมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม

ในเขตสุขภาพของอำเภอคลองหลวง ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาถึง 4 แห่งนั้น จากการจดทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอคลองหลวง ปรากฏว่ามีอุตสาหกรรมถึง 216 แห่ง ในปี พ.ศ. 2530 มีแรงงานประมาณ 17,709 คน อุตสาหกรรมที่มีอยู่เป็นประเภทสิ่งทอและผลิตภัณฑ์มากที่สุด (19 %) และประเภทซ่อมรถยนต์ อุปกรณ์เครื่องจักรอิเล็กทรอนิกส์ (15.3 %) ผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ-โลหะ (13.4 %) อาหาร-เครื่องดื่ม (10.2 %) และเคมีภัณฑ์ รวมทั้งพลาสติกและผลิตภัณฑ์ ประมาณ 7 % (ตารางที่ 2.16)

1.3.4 การพาณิชย์กรรม

ที่ใดมีชุมชนที่นั่นย่อมมีการค้า และบริการเพื่อสนองตอบต่อชุมชนอยู่ด้วย ชุมชนประชาธิปไตยและชุมชนคลองหลวง ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดปทุมธานี และอยู่ใน

ตารางที่ 2.16 แสดงจำนวน ประเภทโรงงานและแรงงานอุตสาหกรรมในสุขาภิบาลประชาธิปัตย์ และสุขาภิบาลคลองหลวง พ.ศ. 2530

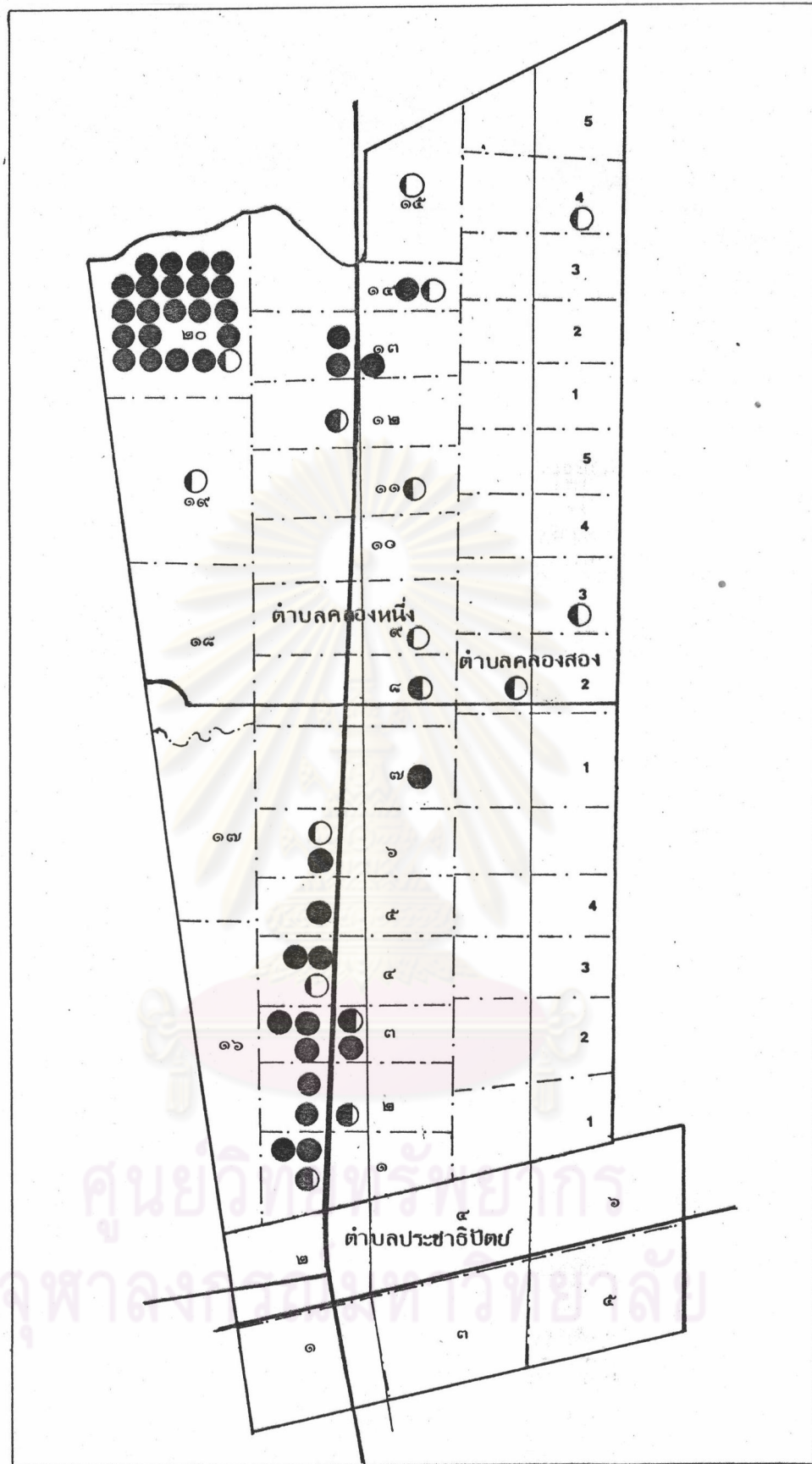
ประเภทโรงงาน	ส. ประชาธิปัตย์		ส. คลองหลวง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. อาหาร-เครื่องดื่ม	7	13.5	22	10.2
2. สิ่งทอและผลิตภัณฑ์	3	5.7	41	19.0
3. ไม้และผลิตภัณฑ์	14	26.9	16	7.4
4. กระดาษและผลิตภัณฑ์	-	-	7	3.2
5. เคมีภัณฑ์	2	3.9	22	10.2
6. ยางและผลิตภัณฑ์	4	7.8	8	3.7
7. พลาสติกและผลิตภัณฑ์	-	-	15	7.0
8. ผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ-โลหะ	3	5.7	29	13.4
9. ซ่อมรถยนต์และ อุปกรณ์เครื่องจักรอิเล็กทรอนิกส์	17	32.7	33	15.3
10. โรงสีข้าว	-	-	5	2.3
11. อื่นๆ	2	3.8	18	8.3
รวมจำนวนโรงงาน	52	100.0	216	100.0
รวมจำนวนแรงงาน	2,004 คน		17,709 คน	

ที่มา : สุขาภิบาลประชาธิปัตย์ - กรมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม
 สุขาภิบาลคลองหลวง - ที่ว่าการอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 2.17 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมและแรงงานในแต่ละประเภทอุตสาหกรรม แบ่งตามเขตอุตสาหกรรมใน ส.ปราชินี และ ส.คลองหลวง 2526

เขตอุตสาหกรรม	สหภาพปราชินี						สหภาพคลองหลวง							
	หมู่ 1, 2		หมู่ 3, 5		หมู่ 4, 6		หมู่ 1-4		หมู่ 5-7		หมู่ 6-14		หมู่ 20	
	จำนวน โรงงาน	จำนวน แรงงาน	จำนวน โรงงาน	จำนวน แรงงาน	จำนวน โรงงาน	จำนวน แรงงาน	จำนวน โรงงาน	จำนวน แรงงาน	จำนวน โรงงาน	จำนวน แรงงาน	จำนวน โรงงาน	จำนวน แรงงาน	จำนวน โรงงาน	จำนวน แรงงาน
อาหาร - เครื่องดื่ม	2	11	-	-	3	39	3	314	3	1,270	2	116	4	285
สิ่งทอและผลิตภัณฑ์	-	-	1	333	3	813	14	22,362	3	1,436	4	1,906	6	968
ไม้และผลิตภัณฑ์	5	23	-	-	7	311	4	374	1	7	1	50	4	338
กระดาษและผลิตภัณฑ์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	100	3	782
เคมีภัณฑ์	3	56	-	-	2	13	2	120	-	-	1	200	11	540
ยางและผลิตภัณฑ์	1	12	-	-	1	179	3	1,389	-	-	-	-	2	130
พลาสติกและผลิตภัณฑ์	-	-	-	-	-	-	1	30	1	170	-	-	5	374
ผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	1	325	-	-	-	-	3	1,030	1	60	-	-	3	174
ผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะพื้นฐาน	-	-	-	-	-	-	4	358	2	200	1	350	3	440
สิ่งประดิษฐ์ที่ได้จากผลิตภัณฑ์โลหะ	9	265	-	-	2	13	5	362	1	20	3	79	8	1,485
ข้อมรถยนต์และเครื่องจักรยานยนต์	19	-	-	-	-	-	5	210	2	41	2	412	-	-
โรงสีข้าว	2	9	2	22	-	-	-	-	3	63	2	11	1	30
อื่น ๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	315
รวม	42	881	3	355	18	1,368	44	26,549	17	3,267	17	3,224	53	5,880

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอธัญบุรีและที่ว่าการอำเภอคลองหลวง

การกระจายของโรงงานอุตสาหกรรมส.คลองหลวง

- เขตสุขาภิบาล
- - - เขตหมู่บ้าน
- เขตตำบล
- คลอง

● 5 โรงงาน

ที่มา: ทิวากร อ.คลองหลวง 2530

การศึกษาระดับมัธยมศึกษา
 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
 สาขาวิชาภูมิศาสตร์และการเมือง

แผนที่ที่ 2.8

ขนาดเส้น 1:10000

พื้นที่ภูมิภาคกรุงเทพมหานคร ได้มีการค้าขายตัวมากขึ้นโดยเฉพาะในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา กิจกรรมค้าปลีกและบริการขายตัวมากที่สุด โดยจะเป็นร้านขายของชำของเบ็ดเตล็ด จำหน่ายสินค้าที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าชุมชนมีการขายตัวมากในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา รองลงมาเป็นร้านอาหารเครื่องดื่ม ร้านตัดผม ตัดเล็บ หนาแน่นมากอยู่กระจายทั่วไปริมถนน พลโยธิน บริเวณหน้าโรงงานอุตสาหกรรม

เขตชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปไตย-คลองหลวง มีจำนวนสถานกิจการทั้งสิ้น 741 แห่ง เป็นกิจการค้าส่งประมาณ 2% กิจการค้าปลีก 46% กิจการค่าบริการ 36% กิจการค้าผลิต-ปลีก 1.8% กิจการค้าส่ง-ปลีก 5% กิจการค้าปลีก-บริการ 8% และกิจการค้าส่ง-ปลีก-บริการ 1.2% (กระทรวงมหาดไทย, สำนักผังเมือง 2530 : 3-6)

จากการสำรวจความคิดเห็นประชาชนด้วยแบบสอบถาม พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 62.6 เห็นว่าสามารถหาซื้อสิ่งของที่ต้องการได้จากในชุมชน คือ ร้านค้า และบริการต่าง ๆ มีความเพียงพอแล้ว โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่บริเวณศูนย์กลางชุมชนประชาธิปไตย คือ บริเวณตลาดรังสิต ซึ่งเป็นศูนย์กลางการพาณิชย์ที่สำคัญที่สุดในพื้นที่ชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปไตย-คลองหลวง และชุมชนบริเวณใกล้เคียงสถาบันการศึกษาอื่น ๆ เช่นที่บางชั้น ก็ไปใช้บริการที่ศูนย์กลางตลาดรังสิตสำหรับสินค้าและบริการบางประเภทที่ไม่สามารถซื้อได้ในชุมชน

2. สรุปลักษณะของพื้นที่ชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปไตย-คลองหลวง

จากลักษณะทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของพื้นที่ชุมชนประชาธิปไตย-คลองหลวง ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดปทุมธานี ซึ่งจัดเป็นปริมณฑลของกรุงเทพมหานครนั้น จะเห็นได้ว่าลักษณะที่สำคัญของพื้นที่ คือการมีอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจของจังหวัด ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของปริมณฑลการขยายตัวของพื้นที่เมืองมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว พื้นที่เกษตรลดลงเป็นลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2529 : 87) เป็นจุดศูนย์กลางการคมนาคมที่จะเข้าสู่กรุงเทพมหานครทางด้านทิศเหนือ เป็นแหล่งรองรับ การขยายตัวด้านที่พักอาศัยจากกรุงเทพมหานครได้ด้วย ลักษณะที่ตั้งที่ติดกับกรุงเทพและการคมนาคมที่สะดวกและขณะเดียวกัน ก็ยังเป็นแหล่งที่ตั้งของสถาบันการศึกษาหลายระดับ ทั้งระดับมัธยม อุดมศึกษา ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ จึงสรุปภาพรวมของจังหวัดปทุมธานีสุขาภิบาลประชาธิปไตย และสุขาภิบาลคลองหลวงในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ภาพรวมจังหวัดปทุมธานี

2.1.1 บทบาททางเศรษฐกิจ

จังหวัดปทุมธานี มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดประมาณ 7,018.9 ล้านบาท หรือร้อยละ 4 (พ.ศ. 2528) ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สาขาการผลิตที่สำคัญและทำรายได้ให้แก่จังหวัดมากที่สุดคือ การอุตสาหกรรมมีมูลค่าการผลิตสูงถึงร้อยละ 67 ของผลิตภัณฑ์ทั้งจังหวัด โดยมีมูลค่าการผลิตสาขาอุตสาหกรรมมากเป็นอันดับสองรองจากจังหวัดสมุทรปราการ สาขาการผลิตที่สำคัญรองมาคือ การค้า และการบริการ การเกษตรกรรม ตามลำดับ โดยพื้นที่ใน 3 อำเภอของจังหวัด คือ อำเภอเมือง อำเภอลองหลวง และอำเภอธัญบุรี จัดเป็นพื้นที่ย่านอุตสาหกรรมที่กำลังขยายตัว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2529 : 87)

2.1.2 บทบาททางการศึกษา

จังหวัดปทุมธานีเป็นศูนย์กลางการศึกษาที่สำคัญของภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาหลายแห่ง ทั้งในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ที่สำคัญได้แก่ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (เอ.ไอ.ที.) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิทยาเขต รังสิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ วิทยาลัยเกษตรกรรมบางพูน วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา (ศูนย์) วิทยาลัยพลศึกษากรุงเทพ เป็นต้น

2.1.3 บทบาทด้านแหล่งพักอาศัย

จังหวัดปทุมธานีเป็นแหล่งรองรับการขยายตัวด้านที่พักอาศัยกรุงเทพมหานคร เนื่องจากระยะทางไม่ห่างไกลจากแหล่งงานในกรุงเทพมหานครมากนัก ประกอบกับมีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาทั้งสะพานนนทบุรีและสะพานปทุมธานี เชื่อมพื้นที่ฝั่งตะวันตกและตะวันออกของจังหวัดปทุมธานี และช่วยให้การคมนาคมติดต่อกับกรุงเทพมหานครสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

2.1.4 บทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางคมนาคมขนส่ง

ศูนย์กลางชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปไตย (หรือที่เรียกว่า "ตลาดรังสิต") ของจังหวัดปทุมธานี มีลักษณะเด่นในด้านการเป็นศูนย์กลางคมนาคมขนส่ง ทางด้านทิศ

เหนือของกรุงเทพมหานครในปัจจุบันนี้ เนื่องจากการเป็นศูนย์รวมโครงข่ายคมนาคมทั้งทางรถยนต์ และทางน้ำ นอกจากนี้ยังมีเส้นทางรถไฟสายเหนือผ่านทางด้านตะวันตกของชุมชนอีกด้วย

เส้นทางคมนาคมทางรถยนต์ที่มาบรรจบกันกับถนนพหลโยธิน ใน บริเวณชุมชนประชาธิปไตย คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 รังสิต-นครนายก ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 306 บางพูน-รังสิต ทางหลวง 2 สายนี้บรรจบกับถนนพหลโยธิน ในลักษณะสามแยก ท่างกันเพียงประมาณ 500 เมตร ซึ่งเป็นช่วงที่มีการจราจรสูง ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3066 รังสิต-ประตูน้ำจุฬาลงกรณ์ เลียบคลองรังสิต

ส่วนเส้นทางน้ำนั้น ก็มีคลองรังสิตประยูรศักดิ์ผ่านกลางชุมชน ประชาธิปัตย์ ซึ่งมีคลองหนึ่ง คลองสอง คลองสาม มาติดต่อเชื่อมกันจากทางทิศเหนือ ในอำเภอ คลอง หลวง และยังมีคลองเปรมประชากร ซึ่งสามารถติดต่อกับตัวเมืองปทุมธานีโดยผ่านประตู น้ำจุฬาลงกรณ์ แล้วยังไปออกแม่น้ำเจ้าพระยาได้ที่ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี นอกจากนี้ยังห่างจากท่าอากาศยานกรุงเทพฯ เพียงประมาณ 8 กิโลเมตรเท่านั้น

จากลักษณะโครงข่ายคมนาคมที่เป็นศูนย์กลางดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ยังผลให้ชุมชนมีลักษณะในการเป็นจุดเปลี่ยนเส้นทาง มีประชากรเข้าออกสูง เนื่องจากมีสถานี ดันทาง-ปลายทางของรถประจำทางหลายสาย มีรถประจำทางขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ มาสิ้นสุด บริเวณนี้ 9 สาย และยังมีรถประจำทางที่เดินทางระหว่างสุขาภิบาลประชาธิปไตย และชุมชนใกล้เคียงอีก 7 สาย ผู้ที่เดินทางมาบริเวณนี้เพื่อต่อรถ ส่วนใหญ่จะเดินทางผ่านบริเวณศูนย์การค้า รังสิตเพื่อเดินทางไปที่ยื่นต่อไป ซึ่งมีถึง 38% ของผู้เดินทางทั้งหมดจากการศึกษา ดันทาง- ปลายทาง (จารุวรรณ อารังเกียรติ 2529 : 25)

จากภาพรวมบทบาทของจังหวัดปทุมธานี จะพบว่าพื้นที่ที่สำคัญก่อให้เกิดภาพรวมบทบาทดังกล่าวนี้ คือ ชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปไตยและคลองหลวง อันเป็นที่ตั้งของ โรงงานอุตสาหกรรม สถานศึกษาระดับสูง และมีอาณาเขตที่รองรับการขยายตัวด้านที่พักอาศัยต่อ จากกรุงเทพมหานคร โดยเส้นทางคมนาคมถนนพหลโยธิน

หากพิจารณาบทบาทของชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปไตยและคลองหลวง จะพบว่ามียบทบาทดังต่อไปนี้

2.2 ชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปไตย

มีบทบาทเด่นในด้านการค้าและบริการ รวมทั้งการคมนาคมขนส่ง

2.2.1 บทบาทในด้านการค้าและบริการ

จากลักษณะทางกายภาพสถานที่ตั้งและการเกิดเป็นเมืองของทั้ง 2 ชุมชน สุขาภิบาลประชาธิปไตยได้เปรียบกว่าในด้านการพาณิชย์ เนื่องจากเป็นประตูทางออกด้านทิศเหนือของเมืองใหญ่คือ กรุงเทพมหานคร เป็นที่รวมของศูนย์การค้าสินค้านานาชาติเป็นที่ขนถ่ายสินค้า และศูนย์รถโดยสารประจำทางหลายสาย ร้อยละ 50 ของชนิดกิจกรรมของการค้าเป็นการค้าปลีกร้อยละ 36 เป็นการค้าบริการ ซึ่งแสดงถึงลักษณะทางธุรกิจที่มีการเคลื่อนไหวต่อเนื่องกันตลอดเวลา เป็นแหล่งสังคมนานาชาติและกว้างขวางประกอบกับนโยบายของรัฐบาลกำหนดให้เป็นบริเวณสงวนเมืองทางด้านทิศเหนือและเป็นแหล่งตลาดกลาง ค้าส่งสินค้าทางการเกษตรกรรมทางด้านทิศเหนือ ยิ่งทำให้กลายเป็นแหล่งธุรกิจชุมชนขนาดใหญ่ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับตำบลคลองหลวงหนึ่ง สุขาภิบาลคลองหลวงแล้วจะเห็นว่าถึงแม้จะมีลักษณะการค้าปลีก เช่นเดียวกัน แต่ลักษณะสัดส่วนจำนวนที่น้อยกว่า และอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย ผู้บริโภคส่วนใหญ่ซึ่งมีอาชีพแรงงาน-การผลิตยังคงซื้อสินค้าในบริเวณศูนย์กลางการค้ารังสิตอยู่ ทั้งนี้เนื่องจากสามารถเลือกซื้อสินค้าได้ดีกว่ามีอำนาจต่อรองได้ดีกว่าและยังสะดวกในด้านการเดินทางอีกด้วย เนื่องจากการเป็นศูนย์รวมของรถยนต์โดยสาร

จากการศึกษาการเจริญเติบโตของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี โดยจากรุวรรณ อารังเกียรติ ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ของภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2529 พบว่า ในบริเวณศูนย์กลางการค้าตลาดรังสิตนั้น ผู้ซื้อสินค้า 25.2% อยู่อาศัยในสุขาภิบาลประชาธิปไตย 21.4% มาจากอำเภอเมืองปทุมธานี 19.8% มาจากกรุงเทพมหานคร (บริเวณสะพานใหม่ดอนเมืองเป็นส่วนใหญ่) 11.6% มาจากอำเภอคลองหลวง 10.4% มาจากอำเภอธัญบุรี และจากจังหวัดใกล้เคียง (นครนายก อโยธยา นนทบุรี) ประมาณ 5.8% ซึ่งหมายถึงศูนย์การค้ามีขอบเขตบริการในระดับท้องถิ่น จังหวัดและระดับภาค

2.3 ชุมชนสุขาภิบาลคลองหลวง

มีบทบาทเด่นในด้านอุตสาหกรรม และการศึกษา ในอดีตชุมชนสุขาภิบาลคลองหลวงมีบทบาทด้านเกษตรกรรม ซึ่งจะเห็นได้จากคลองชลประทานและคลองส่งน้ำที่มีกระจาย

อยู่ในระยะ ๆ ทั่วพื้นที่ ต่อมาเมื่อถนนพหลโยธินตัดผ่านพื้นที่ และความเจริญจากกรุงเทพมหานคร เริ่มกระจายมาถึงพื้นที่ใกล้เคียงในเขตปริมณฑล บริเวณติดถนนพหลโยธินจึงเริ่มมีโรงงาน อุตสาหกรรม อาคารพาณิชย์ อาคารพักอาศัย และสถาบันการศึกษา ซึ่งมีความขัดแย้งระหว่างการใช้ที่ดินบางประเภทอยู่มาก เนื่องจากขาดการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในระยะแรก เช่น ความขัดแย้งระหว่างการใช้ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรมกับการศึกษา เป็นต้น

2.3.1 บทบาทในด้านอุตสาหกรรม

ชุมชนสุขาภิบาลคลองหลวงมีโรงงานอุตสาหกรรมเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญที่สุด เห็นได้จากประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงานประมาณ 58.7% ประกอบอาชีพเกี่ยวกับแรงงาน-การผลิต แม้ว่าจะมีจำนวนโรงงานน้อยกว่าชุมชนเทศบาลเมือง แต่การจ้างงานในสุขาภิบาลคลองหลวงสูงกว่า อำเภอเมืองมาก

เนื่องจากมีโรงงานขนาดใหญ่ มากกว่า เช่น บริษัทไทยคูราโบจำกัด บริษัทไทย-เยอรมันเซอรามิค บริษัทอเมริกันแอสแตนดาร์ต ฯลฯ ซึ่งโรงงานเหล่านี้อยู่ในชุมชนสุขาภิบาลคลองหลวง ตำบลคลองหนึ่ง บริเวณหมู่ที่ 1-3 ทั้งสิ้น อันเป็นบริเวณที่ต่อจากสุขาภิบาลประชาธิปไตยทางด้านเหนือ

นอกจากนี้ ทางด้านเหนือของชุมชนสุขาภิบาลคลองหลวง ยังเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมนวนคร ซึ่งได้รับการวางแผนให้เป็นชุมชนอุตสาหกรรมมีบริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้เห็นได้ว่าสถานต่าง ๆ เอื้อต่ออุตสาหกรรมเป็นอย่างมากในเขตสุขาภิบาลคลองหลวง

2.3.2 บทบาทในด้านการศึกษา

จากลักษณะสภาพในปัจจุบัน ตำบลคลองหนึ่ง ในชุมชนคลองหลวง เป็นแหล่งสถานศึกษาระดับสูง ในบริเวณด้านตะวันตกของถนนพหลโยธิน นอกจากจะหนาแน่นไปด้วยโรงงานอุตสาหกรรมแล้ว ยังปรากฏว่ามีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาแทรกอยู่ด้วยหลายแห่ง ก่อนปี 2529 มีวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ตั้งอยู่ทางเหนือสุดของเขต และสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียตั้งอยู่บริเวณบางชัน ซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่บริเวณกึ่งกลางระหว่าง "คลองหลวง" (บริเวณที่ต่อจากสุขาภิบาลประชาธิปไตยทางด้านเหนือถึงถนนเชียงราก ซึ่งเป็นทางแยกไปสู่อำเภอคลองหลวง) และนิคมอุตสาหกรรมนวนคร แต่หลังจากปี 2529 ได้มีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ในบริเวณใกล้กับสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย มหาวิทยาลัยกรุงเทพวิทยาเขตรังสิต

ตั้งอยู่บริเวณกึ่งระยะระหว่างเขตสุขาภิบาลประชาธิปไตยถึงบางชัน และนอกจากนี้ในบริเวณใกล้เคียงกับสุขาภิบาลประชาธิปไตยยังมีวิทยาลัยรังสิต ซึ่งเปิดในปี 2529 ตั้งอยู่ โดยโครงการจะเป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบ เปิดการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์เป็นหลักอีกด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย